

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
Krimināltiesisko zinātņu katedra

Bakalaura darbs

Slepkavība personu grupā

Saņemts

_____ katedrā

200_.g. ____.

_____ sekretāra(-es) paraksts

_____ nodaļas
_____ .semestra studente
Inga Griškova
Ig05028

Zinātniskā vadītāja
Lekt. Mag.iur. Diāna Hamkova

Rīga, 2008

Satura rādītājs

Ievads	3
1. Slepkavības krimināltiesiskais raksturojums	4
2. Slepkavības personu grupā sastāva analīze	8
2.1. Objekts	8
2.2. Objektīvā puse	8
2.3. Subjekts	26
2.4. Subjektīvā puse	28
3. Slepkavības personu grupā raksturojums ārvalstu krimināltiesībās	32
3.1. Igaunija	32
3.2. Lietuva	33
3.3. Austrija	34
3.4. Šveice	35
3.5. Vācija	35
3.6. Beļģija	36
3.7. Dānija	37
3.8. Nīderlande	38
3.9. Spānija	38
Kopsavilkums	40
Summary	42
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS	43

Ievads

Darba temats „Slepkavība personu grupā” tika izvēlēts, pamatojoties uz autores vēlmi izzināt šī slepkavību pastiprinošā apstākļa piemērošanu praksē, iztiesājot lietas un nosakot vainīgajām personām sodu.

Tēma vienmēr ir bijusi un būs aktuāla, jo cilvēka dzīvība ir vērtīgākais objekts, ko aizsargā Krimināllikums.

Cilvēka dzīvības iznīcināšana ir pretrunā ar cilvēka cieņu, viņa sirdsapziņu un sabiedrības labklājību.¹

Par mērķiem autore ir izvirzījusi:

1. iepazīties ar tiesu praksi, kurā piemērots Krimināllikuma 117.panta 10.punkts;
2. nošķirt un izpētīt dalības un līdzdalības jēdzienu, kā arī noziedzīgo grupējumu pazīmes;
3. nodalīt personu grupu kā slepkavību pastiprinošu apstākli no atbildību pastiprinoša apstākļa;
4. noskaidrot, kādos gadījumos veidojas personu grupā izdarīts noziegums, kādos- neveidojas;
5. gūt priekšstatu par ārvalstu regulējumu šajā jomā.

Autore savu darbu galvenokārt ir balstījusi uz Latvijas krimināltiesību zinātniskajiem rakstiem, ilustrējot teorētiskās situācijas ar piemēriem no tiesu prakses.

¹ <http://www.prolife.lv/page.php?9> (aplūkots 2008. 20.maijā)

1. Slepkavības krimināltiesiskais raksturojums

Krimināllikuma 116. pantā norādīta slepkavības legāļdefinīcija, nosakot, ka slepkavība ir citas personas tīša prettiesiska nonāvēšana. Slepkavību iedala slepkavībā bez pastipriņošiem un mīkstinošiem apstākļiem (KL 116.pants), slepkavībā pastipriņošos un sevišķi pastipriņošos apstākļos (KL 117.,118.pants) un slepkavībā mīkstinošos apstākļos (KL 119.-122.pants). Slepkavība tiek kvalificēta kā sevišķi smags noziegums.

Pirmais un būtiskākais pamatprincips ir cilvēka dzīvības neaizskaramība. Šis princips ir attīstījies vairāku tūkstošu gadu garumā, un tas ir piedzīvojis kaismīgu un vardarbīgu pretestību gadsimteņu gaitā. Šo principu nav viegli ievērot, bet bez tā pastāv maz cerību, lai uzturētu civilizāciju.¹

Kā norāda ģenerālprokurors Jānis Maizītis, slepkavība ir „viennozīmīgi visaktuālākais noziedzīgais nodarījums, kura sekas ir nežēlīgi traģiskas- cilvēka dzīvības zaudēšana, un tās nekādi nav salīdzināmas ar citām cilvēku tieksmēm- pēc varas, ietekmes un materiālās labklājības, ja tas notiek katrā konkrētā valstī noteikti krimināli sodāmā veidā. 2007. gadā Latvijā reģistrētas 117 tīšas slepkavības, kuras kvalificētas pēc KL 116.-118.p. Uz tiesu nosūtītas 108 krimināllietas 147 personu apsūdzībā. No 2007. gadā izdarītajām slepkavībām atklāta 71 slepkavība.”²

Nonāvēšanas objekts ir citas personas dzīvības intereses. Slepkavības sastāvs neveidojas, ja tiek atņemta sava dzīvība. Pēc mūsdienu uzskatiem, pašnāvība nav noziedzīga un pie tam ne tikai pabeigtā, bet arī nepabeigtā, jo pašnāvības gadījumā sakrīt vienā personā nodarījuma subjekts un objekts, ar ko pats nodarījums, par cik tas attiecas uz personu, kļūst juridiski vienaldzīgs.³ Krimināllikuma⁴ 124.pants gan paredz kriminālatbildību par citas personas novešanu līdz pašnāvībai vai tās mēģinājumu, cietsirdīgi apejoties ar cietušo vai sistemātiski pazemojot viņa personisko cieņu, jo kā norāda P. Mincs: „*pabalstītājam* vai *uzkūditājam* iznīcināmā dzīvība ir sveša un likums to apsarga pat pret tās īpašnieka gribu publiskās interesēs ”.⁵ Tāpat arī līdzīgi sodu tam, kas „pierunājis izdarīt pašnāvību vai piepalīdzējis to izdarīt ar padomu, norādījumu vai piegādādams līdzekli vai novērdams šķērslī, ja tamdēļ pašnāvība vai tās mēģinājums izdarīts”, paredzēja Sodū likums.⁶

Tāpat arī Krimināllikums kā kriminālatbildību izslēdzošu apstākli nenorāda nonāvēšanu ar paša cietušā gribu vai piekrišanu, tajā skaitā eitanāziju. 1933. gada Sodū likums tieši arī paredzēja sodu par slepkavību, kas izdarīta „uz nogalinātā ciešu lūgumu un aiz līdzcietības pret viņu”. Iespējams, šāda rīcība, kuras pamatā ir līdzcietība pret personu, kura izcieš nedziedināmas fiziskas mokas, varētu

¹ Dr. Vairas Vīķes-Freibergas paziņojums, atzīmējot ANO Starptautisko rases diskriminācijas izskaušanas dienu 2001.gada 21.martā. <http://www.am.gov.lv/lv/Jaunumi/Runas/2001/mar/2606> (aplūkots 2008. 20.maijā)

² Ģenerālprokurora Jāņa Maizīša pārskats par prokuratūras darbu 2007. gadā. www.lrp.gov.lv (aplūkots 2008. 30.martā)

³ Mincs P. Krimināltiesības Sevišķā daļa. Ar V.Liholajas komentāriem. Rīga: TNA, 2005., 216.lpp.

⁴ Krimināllikums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. 8. jūlijs, Nr. 199/200

⁵ Mincs P. Krimināltiesības Sevišķā daļa. Ar V.Liholajas komentāriem. Rīga: TNA, 2005., 217.lpp.

⁶ Sodū likums. Latvijas likums. Spēkā neesošs. [B.v.] [b.g.] [b.i.]

mīkstināt nodarījuma smagumu, taču, kā norāda P. Mincs, „ievērojot cilvēka dzīvības neaizskaramības principa neizkustamību, valsts nekādā gadījumā nevar atzīt šāda veida darbību par nenoziedzīgu vai nesodāmu¹”. Eitanāzijas gadījumā zāļu injekcija tiek dota, nevis lai remdinātu sāpes, bet lai garantētu nāvi.² Plašu rezonansi izsauca kāds gadījums Lietuvā, kad kāda māte, Živile Slavinskiene, pēc sava 19 gadus vecā dēla Šarūna ilgstoša lūguma iešļircināja viņam nāvējošu medikamentu devu. Šarūnam pēc plašiem apdegumiem bija amputētas rokas, izdegusi seja, viņa rētas nedzija, un jaunietis visu laiku cieta lielas sāpes. Pēc puīša tuvinieku un mediķu vārdiem, pat pēc septiņām veiktajām operācijām viņa ķermenis bija viena milzīga rēta, un nebija nekādu cerību, ka viņš izdzīvos.³ Viedokļi samērā krasi atšķiras. Vēža slimnieku biedrības „Dzīvības koks” vadītāja Daina Mezīte ir kategoriski pret eitanāziju. Līdzīgi kā mediķi, viņa uzskata, ka nav pieļaujams atņemt cilvēkam dzīvību, ja viņam var palīdzēt un ja eksistē atbilstoši medikamenti. Ja tie nav pieejami, tad drīzāk jādomā, ko darīt, lai būtu pieejami.⁴ Pacienti savu lēmumu parasti pieņem, balstoties uz ārstu noteiktajām diagnozēm, prognozēm, ārstēšanās iespējām, perspektīvām un paredzamajām ciešanām. Pastāv iespēja, ka diagnoze var būt kļūdaina.⁵ Pēc autores domām, šīs „labās nāves”⁶ legalizācija nav guvusi savu atbalstu tāpēc, ka pastāv pamatotas šaubas par kontroles mehānismu un to, vai šāda iespēja netiktu izmantota ļaunprātīgi, kā arī joprojām dominē sabiedrības morālie apsvērumi, kas uzdod jautājumu, vai cilvēks ir tiesīgs lemt par otra cilvēka tiesībām uz dzīvību vai nāvi.

Kā jau minēts, nonāvēšanas objekts ir cilvēka dzīvība. Ar jēdzienu „cilvēks” saprot no cilvēkiem dzimušu būtni neatkarīgi no tās intelekta attīstības pakāpes.⁷

Daži filozofi un dzīvnieku aizstāvji, neiedziļinoties tiesību jēgā, norāda, ka arī dzīvnieka nonāvēšana ir slepkavība.⁸ Cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem regulē Krimināllikuma 230. pants,⁹ taču nodalot kā noziedzīgu nodarījumu, kas apdraud vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību. Mūsdienās vairāk nepastāv strīdi par to, vai arī fiziski kropla cilvēka dzīvība tiek pasargāta no nonāvēšanas. Likums vienādi sargā jebkura cilvēka dzīvību neatkarīgi no viņa dzīvotspējas, vecuma, izglītības, nodarbes un citiem faktoriem.¹⁰ To nosaka arī Latvijas Republikas Satversmes 93.pants: „Ikviens tiesības uz dzīvību aizsargā likums”.¹¹

Dzīvība ir cilvēka organismā notiekošais vielmaiņas process, kurā tas uzņem no ārējās vides noteiktas vielas un izdala citas, nepārtraukti atjaunojot savas uzbūves ķīmiskās sastāvdaļas. Tāpēc slepkavības objekts nav nedzimuša cilvēka

¹Mincs P. Krimināltiesības Sevišķā daļa. Ar V.Liholajas komentāriem. Rīga: TNA, 2005., 217.-218.lpp.

²Priesteris Narbekovs A. Eitanāzija. Ļaut cilvēkam nomirt vai viņu nomērdēt? www.sj.lv/aktuali/ (aplūkots 2008. 30.martā)

³Pastore K. Skolnieces raksta zinātnisko darbu par eitanāziju. www.media.lv (aplūkots 2008. 30.martā)

⁴Barisa L. Eitanāzija- vai alternatīva sāpēm? www.masas.lv (aplūkots 2008. 30.martā)

⁵Janule P. Cilvēka dzīvības izbeigšanās krimināltiesiskā aizsardzība. Jurista Vārds. 2007. 3.aprīlis, Nr.467

⁶No grieķu valodas *eu-* labs, *thanatos-* nāve

⁷Mincs P. Krimināltiesības Sevišķā daļa. Ar V.Liholajas komentāriem. Rīga: TNA, 2005., 215.lpp.

⁸Sk. arī: www.filozofija.lv/forums (aplūkots 2008. 30.martā)

⁹Krimināllikums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. 8. jūlijs, Nr. 199/200

¹⁰Liholaja V. Noziedzīgi nodarījumi pret personu. Rīga: LU, 1998., 5.lpp.

¹¹Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, Nr.43

dzīvība.¹ 1933. gada Sodu likums (438.pants) gan paredzēja sodu grūtniecei, „kas nomirdinājusi savu augli miesās vai nodzenot to, vai pielaidusi citu personu izdarīt tādu augļa nomirdināšanu”. Krimināllikuma 135. pantā paredzēta atbildība par aborta neatļautu izdarīšanu, taču nevis par grūtniecības kā tādas pārtraukšanu, bet gan par aborta izdarīšanas speciālo noteikumu pārkāpšanu, pie tam grūtniece, kura pati vai ar citu personu palīdzību tīši pārtraukusi grūtniecību, pie kriminālatbildības nav saucama.² Augļa nomērdēšana mātes miesās pirms dzemdību sākuma nevar tikt kvalificēta kā slepkavība Krimināllikuma 116.panta izpratnē.³

Par dzīvības sākuma momentu pieņemts uzskatīt brīdi, kad fizioloģisko dzemdību procesā auglis sāk parādīties no dzemdību ceļiem un atdalīties no mātes miesām.⁴ Savukārt par dzīvības beigu momentu atzīstama cilvēka bioloģiskā nāve, kad, apstājoties sirdsdarbībai, sākas centrālās nervu sistēmas šūniņu sairšanas neatgriezenisks process,⁵ iestājas organisma dzīvības funkciju neatgriezenisks zudums, kas nav novēršams ar reanimācijas un intensīvās terapijas metodēm.⁶

Dzīve nav identiska ar spēju dzīvot. Tādā kārtā ir pilnīgi vienalga, vai runa ir par jaunpiedzimušu dzīvot nespējīgu bērnu, par atrodošos pie nāves slimnieku, vai par notiesātu uz nāvi noziedznieku. Svarīgi tikai, lai pirms aizskāruma izdarīšanas momenta dzīvība nebūtu izbeigusies, jo liķis nevar būt par nonāvēšanas objektu.⁷

Gadījumos, kad notikusi kļūdīšanās objektā, uzskatot to par dzīvu, piemēram, izšaujot uz guļošu ķermeni, pirms tam nepārliecinoties par to, vai apdraudētais ir dzīvs, nodarījums kvalificējams kā slepkavības mēģinājums, jo vainīgais, subjektīvi gribēdams atņemt citai personai dzīvību, izdarījis darbības, kas vērstas uz dzīvības atņemšanu, tomēr no viņa gribas neatkarīgu apstākļu dēļ- nāve jau ir iestājusies- noziegums nav izdarīts līdz galam.⁸ Šo gadījumu nedrīkst jaukt ar kļūdu attiecībā uz cietušā personu, kad vainīgais, gribēdams izdarīt noteiktas personas slepkavību, noslepkavo citu indivīdu, piemēram, saindētu dzērienu kļūdas dēļ izdzer cits cilvēks. Šajā gadījumā atbilstoši vainīgā nodomam ir apdraudēta personas dzīvība un iestājušās arī iecerētās sekas, bet vainīgais ir kļūdījies attiecībā uz cietušo. Šāds gadījums jāvērtē kā pabeigta slepkavība.⁹

Vēl jāatzīmē, ka prettiesiska nav (līdz ar to tā nav arī slepkavība) citas personas nonāvēšana nepieciešamās aizstāvēšanās stāvoklī, ja vien netiek pārkāptas nepieciešamās aizstāvēšanās robežas (KL 29.pants) un galējās nepieciešamības stāvoklī (KL 32.pants), kā arī aizturot personu, kura izdara vai ir

¹ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 39.lpp.

² Liholaja V. Atbildība par nedzimuša un jaundzimuša bērna dzīvības apdraudējumu. Rīga: TNA, 2003., 80.lpp.

³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs (2) Sevišķā daļa. Rīga: AFS, 2007., 182.lpp.

⁴ Liholaja V. Noziedzīgi nodarījumi pret personu. Rīga: LU, 1998., 4.lpp

⁵ Turpat, 5.lpp.

⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs (2) Sevišķā daļa. Rīga: AFS, 2007., 182.lpp.

⁷ Mincs P. Krimināltiesības Sevišķā daļa. Ar V.Liholajas komentāriem. Rīga: TNA, 2005., 215.- 216.lpp.

⁸ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumi pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 41.lpp.

⁹ Turpat

izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, nepārkāpjot aizturēšanas nosacījumus (KL 31.pants) un iespējams arī dažos šķietamās aizstāvēšanas gadījumos (KL 30.pants).

Vēsturiskam atskatam arī statistika¹ par slepkavību skaitu Latvijas teritorijā ilgākā laika posmā, arī pirms Latvijas okupācijas 1940. gadā. Statistiku var vērtēt dažādi, jo iedzīvotāju skaits ir mainījies, slepkavībām bijuši dažādi motīvi, cēloņi. Un tomēr ilgākā vēsturiska laika posmā ir redzama sakarība, ka stabilizējoties sociāli ekonomiskai situācijai valstī, samazinās slepkavību skaits.²

¹ Sīkāk sk.: www.lrp.gov.lv (aplūkots 2008. 30.martā)

² Ģenerālprokurora Jāņa Maizīša pārskats par prokuratūras darbu 2007. gadā. www.lrp.gov.lv (aplūkots 2008.gada 30.martā)

2. Slepkavības personu grupā sastāva analīze

2.1. Objekts

Ikviens noziedzīgs nodarījums apdraud noteiktas intereses, nodarot tām kaitējumu vai draudot to nodarīt. Visu to interešu kopumu, kuras aizsargā Krimināllikums, krimināltiesībās pieņemts dēvēt par vispārējo noziedzīgo nodarījumu objektu.¹

Noziegumu grupas objekts ir tādas pašas vai vienveidīgas intereses, kuras apdraud kādu noziedzīgu nodarījumu grupa.² Slepkavības objekts jau aplūkots šī darba 1.nodaļā. Ņemot vērā, ka pēc apdraudēto interešu satura un savstarpējās saistības, slepkavības grupas objekts visos gadījumos ir cilvēka dzīvības interese, autore šajā nodaļā neuzkavēsies pie atsevišķas un atkārtotas tā analīzes.

2.2. Objektīvā puse

Noziedzīga nodarījuma objektīvā puse ir nodarījuma ārējās izpausmes pazīmju kopums, kas tiek realizēts kā prettiesiska uzvedība darbības vai bezdarbības veidā un nodara kaitējumu ar Krimināllikumu aizsargātām interesēm vai rada reālas šāda kaitējuma nodarīšanas briesmas.³

Darbība krimināltiesību nozīmē ir personas apzināti aktīva, kaitīga un prettiesiska uzvedība, ar ko tiek realizēta šīs personas griba, un tā rezultātā tiek izdarīts Krimināllikumā paredzēts interešu apdraudējums.⁴

Aktīva darbība slepkavības sastāvā var būt izdarīta, lietojot fizisku muskuļu spēku (sītot ar rokām un kājām, žņaudzot, noslīcinot, ieģrūžot ugunī, nostumjot no ejoša transporta u.tml.), lietojot ieročus un citus priekšmetus (šaujot ar pistoli, šauteni u.tml., durot ar nazi, zobenu un citiem asiem priekšmetiem, sītot ar cirvi, āmuru, akmeni, malkas pagali u.tml.), kā arī izmantojot dažādus mehānismus (sabraucot ar automašīnu vai motociklu), lietojot indīgas vielas, ķīmikālijas un gāzes (saindējot cietušā ēdienu vai dzērienu, iešļircinot viņam indi muskuļos vai vēnās, noindējot ar tvana gāzi u.tml.).⁵

Slepkavības kaitīgo seku, t.i., nāves iestāšanos var izraisīt ne tikai aktīva darbība, bet arī bezdarbība.

Slepkavību bezdarbības ceļā var izdarīt tikai persona, kurai bija pienākums novērst cietušā nāves iestāšanos un kura bija spējīga to izdarīt. Tāds pienākums var izrietēt no likuma (piemēram, mātes pienākums rūpēties par jaunpiedzimušo), dienesta stāvokļa vai profesionālo pienākumu pildīšanas (piemēram, bērnu iestādes vadītāja pienākums rūpēties par viņa pārziņā esošajiem bērniem, ārsta pienākums rūpēties par slimnieku), no vainīgās personas iepriekšējās rīcības (piemēram, vainīgais aiz draiskulības ievēl cietušo upes vidū).⁶

¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 33.lpp.

² Turpat

³ Turpat, 36.lpp.

⁴ Turpat, 38.lpp.

⁵ Latvijas PSR Kriminālkodeksa komentāri. Rīga: Avots, 1982., 333.lpp.

⁶ Turpat

Piemēram, Austrijas Kriminālkodeksā¹ (2.§) ir iekļauta norma, kas tuvāk paskaidro bezdarbības jēdzienu. Tajā noteikts: ja likums paredz sodu par noteiktu kaitīgu seku izraisīšanu, sodāms arī tas, kurš nav veicis nekādas darbības šo seku novēršanai, ja sakarā ar tam uzliktajām īpašajām saistībām viņam bija pienākums rīkoties, lai aizsargātu tiesisko kārtību. Šādā gadījumā bezdarbība, kas nav novērsusi noziedzīgu rezultātu, tiek pielīdzināta nozieguma sastāvam, kas izdarīts ar darbību.

Kā slepkavību personu grupā varētu kvalificēt tādu noziedzīgu bezdarbību, kad, piemēram, nolūkā panākt nāves iestāšanos abi vecāki, kuriem ir likumisks pienākums rūpēties par viņu varā esošā bērna dzīvību un labklājību, vienojas nedot uzturu un nesniegt medicīnisko aprūpi bērnam, kurš savas mazgadības dēļ pats par sevi nevar parūpēties.

Pienākums var izrietēt arī no līgumiskām attiecībām, piemēram, noslēdzot uztura līgumu, vainīgās personas uzņemas pienākumu rūpēties par slimnieku, bet vēlāk nolūkā panākt cietušā nāvi, šo pienākumu nepilda, nesniedzot vajadzīgo palīdzību.

Definējot slepkavību kā citas personas tīšu prettiesisku nonāvēšanu, likumdevējs ir konstruējis noziegumu ar materiālu sastāvu, kas satur norādi ne tikai uz darbību vai bezdarbību, bet arī uz kaitīgajām sekām- cilvēcā nāvi. Lai būtu pamats personas saukšanai pie kriminālatbildības par slepkavību, obligāti jākonstatē cēloņsakarība starp tās prettiesisko darbību vai bezdarbību un cietušā nāvi.²

Mūsu valsts krimināltiesību doktrīnā cēloņsakarība definēta kā objektīvā saikne starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un to radītajām laika ziņā sekojošām kaitīgajām sekām, kurā darbība vai bezdarbība ir galvenais noteicošais faktors, kas neizbēgami radījis kaitīgās sekas.³

Ņemot vērā, ka personas nāves iestāšanās cēlonis var būt dažādu traumatisku iedarbību rezultāts, svarīgi konstatēt, ka iestājušās sekas ir tieši konkrētas darbības vai bezdarbības rezultāts, ka konkrēta personas rīcība ir galvenais faktors, kas izraisījis personas nāvi.⁴

Tā tieša cēloņsakarība neesamība starp tīši nodarītajiem smagiem miesas bojājumiem un cietušās nāvi bija par pamatu G.V. nodarījuma kvalifikācijai saskaņā ar Krimināllikuma 125.panta pirmo daļu. Lietā konstatēts, ka G.V. ne mazāk kā divas reizes ar krēsla fragmentu iesita cietušajai pa galvu, nodarīdams smagus miesas bojājumus, kas izsauca dzīvībai bīstamu stāvokli- masīvu akūtu asinsizplūdumu un iekšējo orgānu mazasinību. Pēc piekaušanas cietusī nomira apmēram vienas stundas laikā, taču viņai nodarītais smagais miesas bojājums nebija tiešā cēloņsakarībā ar nāves iestāšanos, jo cietusī mira no akūtas saindēšanās ar etilspirtu, par ko liecināja augstas koncentrācijas etilspirts asinīs (8,54%), ātrai

¹ Austrijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.

² Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 24., 53.lpp.

³ Vīnkalna E. Cēloņsakarības loma grupveida nodarījumos. Jurista Vārds. 2007. 11.decembris, Nr. 50, 20.lpp.

⁴ Liholaja V. Komentāri par Latvijas tiesu praksi krimināllietās. 2.grāmata. Rīga: TNA, 2007., 14.lpp.

nāvei raksturīga patomorfoloģiska aina (Kurzemes apgabaltiesas krimināllieta Nr.K02-71/02).¹

Lai krimināltiesībās prettiesisko darbību vai bezdarbību varētu atzīt par kaitīgo seku cēloni, šai darbībai vai bezdarbībai jāatbilst vairākām prasībām: 1) darbībai vai bezdarbībai laika ziņā jānotiek pirms kaitīgajām sekām, jo tikai tad darbība vai bezdarbība var kļūt par faktoru, kurš rada reālu iespēju iestāties kaitīgajām sekām; 2) jākonstatē apstākļi, ka iestājušās kaitīgās sekas ir tieši šīs darbības vai bezdarbības rezultāts; 3) iestājušās kaitīgās sekas ir neizbēgamas. Par neizbēgamām sekas var uzskatīt tikai tad, ja tās noteiktos apstākļos nenovēršami izraisījusi noteikta darbība vai bezdarbības akts.²

Tātad, lai nodarījumu kvalificētu kā slepkavību personu grupā, jāpastāv saistībai starp katra līdzizdarītāja atsevišķajām darbībām un iestājušos kaitīgo rezultātu- nāvi, ko cenšas sasniegt visi dalībnieki un katra dalībnieka veiktais laika ziņā noticis pirms noziedzīgā rezultāta un ir to izraisījis. Persona var iesaistīties cita nodomātājā vai jau sāktajā noziegumā un kļūt par dalībnieku, kamēr noziegums nav pabeigts.

Noziedzīgos nodarījumos blakus objektīvās puses pamatpazīmēm- darbībai un bezdarbībai, un jau minētajām materiālo noziedzīgo nodarījumu sastāvu papildpazīmēm- sekām un cēloņsakarībai, noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijā svarīgu vietu ieņem vēl vairākas citas nodarījuma sastāva objektīvo pusi raksturojošās papildpazīmes.³

Pie nodarījuma papildpazīmēm pieskaita noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietu, laiku, veidu, situāciju, nodarījuma izdarīšanas rīkus, cietušos nodarījumā. Arī šīs papildpazīmes ir obligātas, ja tās krimināltiesību normas dispozīcijā norādītas kā konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.⁴

Kā šāda pazīme Krimināllikuma 117.panta 10.punktā norādīta personu grupa. Šī kvalificējošā pazīme raksturo slepkavības speciālu veidu. Tas ir slepkavību pastiprinošs apstākļi, kas jānošķir no atbildību pastiprinošā apstākļa, kas iekļauts Krimināllikuma 48.panta 1.daļas 2.punktā. Personu grupa Krimināllikuma 117.panta 10.punkta izpratnē ir kvalificējoša pazīme, tātad izmaina nodarījuma kvalifikāciju, savukārt, Krimināllikuma 48.panta 1.daļas 2.punktā minētais atbildību pastiprinošais apstākļi kvalifikāciju nemaina, taču, ņemot to vērā, var piespriest bargāku sodu.

Nosakot sodu par kvalificētu slepkavību, tiesa nevar atzīt par atbildību pastiprinošu tādu Krimināllikuma 48.panta 1.daļā paredzētu apstākli, kas ir kvalificētas slepkavības sastāva pazīme.⁵

Šāds slepkavību kvalificējošs apstākļi Latvijas krimināltiesībās nav eksistējis visu laiku. Tāds neeksistēja Sodu likumā, kā arī LPSR Kriminālkodeksā. Tikai

¹ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrās papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 41.lpp.

² Vīnkalna E. Cēloņsakarības loma grupveida nodarījumos. Jurista Vārds. 2007. 11.decembris, Nr. 50, 20.lpp

³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 41.lpp.

⁴ Turpat

⁵ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumi pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 55.-56.lpp.

Latvijas Kriminālkodeksa 99.panta 2.punktā parādās šāds punkts¹, bet tā kā LKK ir spēkā tikai no 1991.gada, prakse nav pārāk ilglaicīga.

Saskaņā ar esošo tiesu praksi soda noteikšanā, bieži vērojamas absurdas situācijas, kad pastāvot slepkavību kvalificējošajai pazīmei personu grupai, vainīgajām personām tiek piemērots panta sankcijā paredzētais minimālais vai, piemērojot KL 49.pantu, sods, kas ir vieglāks par panta sankcijā paredzēto; netiek piemēroti KL 48.panta 1.daļā citi atbildību pastiprinošie apstākļi.

Tiesas, piespriežot sodu par noziedzīgiem nodarījumiem ar kvalificētiem sastāviem, bieži uzsver atbildību pastiprinošo apstākļu neesamību un nepamatoti mīkstina personai atbildību. Kaut gan noziedzīgu nodarījumu kvalificētie sastāvi radīti, lai pastiprinātu atbildību par noziedzīgiem nodarījumiem, pastāvot īpašiem apstākļiem, faktiski saukšana pie atbildības pēc panta daļas, kas paredz atbildību par kvalificētu noziedzīgu nodarījumu, var būt personai nepamatoti labvēlīga.²

Lemjot par brīvības atņemšanas laiku vainīgajiem slepkavībā, tiesas bieži nosaka laiku, kas atbilst minimālajam panta sankcijā paredzētajam vai tuvu tam. Sešām personām (17%), kuras sodītas pēc KL 117.panta, tiesas piemēroja KL 49.pantu un piesprieda sodu, kas ir vieglāks par KL panta sankcijā paredzēto.³

Vidējais brīvības atņemšanas ilgums, notiesājot pēc KL 117.panta- 11gadi un 7mēneši, lai gan panta sankcijā noteiktais brīvības atņemšanas laiks ir no 10 līdz 20 gadiem.⁴

Pēc Krimināllikuma jēgas atbildību pastiprinoša apstākļa esamība jau pati par sevi nedod iespēju tiesai noteikt panta sankcijā paredzēto minimālo sodu.⁵

Konstatējot kaut vienu kriminālatbildību pastiprinošo apstākli, tiesa nedrīkst piemērot KL 49.pantu un noteikt sodu, kas ir vieglāks nekā likumā paredzētais sods, kā arī nepiemērot papildsodu, kas par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēts obligāti.⁶

Saskaņā ar KL 46.panta 2.daļu atbildību pastiprinošie apstākļi jāņem vērā, nosakot vainīgajai personai kriminālsodu, respektīvi, tiesa nedrīkst ignorēt konstatētos atbildību pastiprinošos apstākļus. Saskaņā ar krimināltiesību teorijas atziņām, pastāvot atbildību pastiprinošiem apstākļiem, noziedzīgu nodarījumu izdarījušajai personai ir piemērojams bargāks sods salīdzinājumā ar sodu, kas būtu piespriežams, attiecīgajiem atbildību pastiprinošajiem apstākļiem nepastāvot.⁷

Tiesu praksē ir vairāki gadījumi, kad nepamatoti ignorēta atbildību pastiprinošo apstākļu esamība. Šādas prakses iemesli ir dažādi, bet galvenie ir šādi:

- Tiesas neuzmanība, izvērtējot lietas apstākļus;
- Fakts, ka prokurors, saucot personu pie kriminālatbildības un uzturot apsūdzību, nenorāda uz konkrēto faktu kā atbildību pastiprinošu;

¹ Sīkāk sk.: LPSR Kriminālkodeksu un Latvijas Kriminālkodeksu.

² LR AT Apgabaltiesu kā pirmās instances tiesas un Austākās tiesas krimināllietu tiesu palātas kā apelācijas instances sodu piemērošanas prakse. 2007./ 2008., 44.lpp.

³ Turpat, 129.lpp.

⁴ Sk. arī <http://www.at.gov.lv/files/statistics>

⁵ LR AT Senāta Krimināllietu departamenta lēmums lietā Nr.SKK-74.

⁶ LR AT Apgabaltiesu kā pirmās instances tiesas un Austākās tiesas krimināllietu tiesu palātas kā apelācijas instances sodu piemērošanas prakse. 2007./ 2008. 37.lpp.

⁷ Turpat, 35.- 36.lpp.

- Tiesas nepareizs priekšstats par atsevišķo atbildību pastiprinošo apstākļu būtību;
- Vēlme nodrošināt iespēju piemērot KL 49.pantu un noteikt personai sodu, kas ir vieglāks par likumā paredzēto.¹

Šāda tiesu prakse nav nelikumīga, tomēr nevar tikt atzīta par taisnīgu un kriminālsodu politikas principiem atbilstošu. Konstatējot kvalificējošas pazīmes, kas saskaņā ar KL 48.pantu citos gadījumos būtu atzīstamas par atbildību pastiprinošiem apstākļiem, personai nedrīkst piespriest sodu, kas līdzīgs vai vieglāks par minimālo sodu, kas paredzēts par nodarījumu bez kvalificējošām pazīmēm.²

Veida, kādā vairākas personas piedalās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, noskaidrošanai ir būtiska nozīme kvalifikācijas procesā, jo no tā ir atkarīga gan pareiza krimināltiesību normas piemērošana, gan arī katras personas lomas precizēšana, kas savukārt var ietekmēt arī soda individualizāciju.³

Divu vai vairāku personu piedalīšanās noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā ne tikai izmaina nodarījuma formu, bet arī paaugstina tā kaitīgumu.

Kopīgu darbību kaitīgums izpaužas tajā apstākļī, ka vairāku personu savstarpējais atbalsts nostiprina viņos pārliecību par sekmīgu kopīgā nodarījuma izdarīšanu un ar viņu kopīgajām pūlēm iespējams sasniegt lielāku ieguvumu. Kopīgās darbības nodara smagāku kaitējumu ar likumu aizsargātajām interesēm.⁴ Pastāv lielāka iespējamība, ka cietušais nespēs aizstāvēties un izvairīties no nāves vai smagāku miesas bojājumu gūšanas.

Slepkavība, kas izdarīta līdzdalībā, ir atzīstama par sevišķi bīstamu, jo pastāv tādi apstākļi, kas apspiež cietušā iespēju pretoties un atvieglo iespēju realizēt noziedzīgo nodarījumu.⁵

Krimināllikuma 18.pants nosaka, ka divu vai vairāku personu kopīga apzināta piedalīšanās tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā ir dalība vai līdzdalība.

No dalības un līdzdalības formulējuma satura izriet, ka kriminālatbildības jautājumu risināšanā par vairāku personu kopīgi izdarītajiem nodarījumiem, jāievēro vairāki likumā reglamentēti objektīvie un subjektīvie nosacījumi.

Tādi nosacījumi ir: 1) nodarījumā piedalās vismaz divas personas; 2) prettiesiskās darbības šīs personas veic ar kopīgām pūlēm; 3) pastāv cēloņsakarība un savstarpējā saikne starp atsevišķu personu kopīgajām darbībām un iecerēto rezultātu; 4) kopīgās darbības ir tīšas- šīs personas apzinās kā veicamā nodarījuma faktiskos apstākļus, tajā skaitā arī kaitīgo seku iestāšanos, tā arī to apstākli, ka nodarījumā piedalās vēl kāda persona un viņas visas vēlas kopīgi

¹ Turpat

² LR AT Apgabaltiesu kā pirmās instances tiesas un Austākās tiesas krimināllietu tiesu palātas kā apelācijas instances sodu piemērošanas prakse. 2007./ 2008., 45.lpp.

³ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 95.lpp.

⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 60.lpp.

⁵ Коряковцев В.В., Питулько К.В. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации : постатейный научно-практический, Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2004. с.218

izdarīt noziedzīgu nodarījumu; 5) vairāku personu kopīga piedalīšanās iespējama tikai ar nodomu (tīši) izdarāmos noziedzīgos nodarījumos.¹

Dalību no līdzdalības nošķir pazīme- divas vai vairākas personas tieši izdara noziedzīgu nodarījumu, tas ir, realizē tā objektīvo pusi.

Kopīga noziedzīgā nodarījuma izdarīšana nozīmē divu vai vairāku personu izdarīto darbību savstarpējo saistību un nosacītību.²

Krimināllikuma 19.pants skaidri definē dalības jēdzienu: par dalību (līdzizdarīšanu) uzskatāma apzināta noziedzīga darbība, ar kuru tīšu noziedzīgu nodarījumu kopīgi, to apzinoties, tieši izdarījušas divas vai vairākas personas (tas ir, grupa). Katra no šīm personām ir noziedzīgā nodarījuma dalībnieks (līdzizdarītājs).

Tātad dalība ir tikai tajos gadījumos, kad divas vai vairākas personas kopīgi tīši piedalās tieši noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Katra no šīm personām piedalās tās darbības izdarīšanā, ar kuru tiek realizēts konkrētā nodarījuma sastāvs, un visi viņi ir līdzizdarītāji, tāpēc viņu kopīgi veiktais nodarījums jākvalificē tikai saskaņā ar Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu vai panta daļu (punktu), kurā ietverts atbilstošais sastāvs- nodarījuma izdarīšana grupā.³

Krimināllikuma 17.pants nosaka, ka par noziedzīga nodarījuma izdarītāju uzskatāma persona, kas noziedzīgo nodarījumu pati tieši izdarījusi vai tā izdarīšanā izmantojusi citu personu, kura saskaņā ar šā likuma nosacījumiem nav saucama pie kriminālatbildības.

Tātad par noziedzīga nodarījuma izdarītāju, tāpat arī par līdzizdarītāju, tiek atzīta persona, kura pilnīgi vai daļēji ar savām rokām, ar tehnisku līdzekļu palīdzību, izmantojot dzīvniekus vai personu, kura nespēj saprast savas darbības, piemēram, savas mazgadības, psihiskās atpalcības dēļ u.tml., ir realizējusi noziedzīgu nodarījumu.⁴

Tādu personu iesaistīšana nozieguma izdarīšanā, kuras cieš no stipriem psihiskiem traucējumiem, atrodas spēcīga alkohola vai narkotisko vielu reibuma stāvoklī, kā arī personas, kuras nav sasniegušas kriminālatbildības vecumu, ir bīstamas ar to, ka norādītās personas nevar adekvāti novērtēt un kontrolēt savas darbības, kamēr vainīgais apzinās šo personu neapzināšanos.⁵

Ja noziedzīgā nodarījumā ir līdzizdarītāji, tad katrs no viņiem tieši izpilda kādu daļu no Krimināllikuma sevišķās daļas panta dispozīcijā norādītajām darbībām, kas veido noziedzīga nodarījuma objektīvo pusi. Tā kā nodarījumu viņi izdarījuši kopīgi, to apzinoties, tad viņu visu darbības ir jākvalificē kā līdzizdarītāju darbības, jo tās veiktas kopīgā mērķa sasniegšanas interesēs.⁶

¹ Latvijas Krimināllikums un komentāri atsevišķiem pantiem. Rīga: LR Tieslietu ministrijas Tiesiskās informācijas centrs, 1995., 80.lpp.

² Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 151.lpp.

³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 61.lpp.

⁴ Turpat, 62.lpp.

⁵ Коряковцев В.В., Питулько К.В. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации : постатейный научно-практический, Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2004. с.138

⁶ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 157.lpp.

Netiek obligāti prasīts, lai katra grupas dalībnieka radītais kaitējums būtu izraisījis nāvi.¹

M.K. un K.D., būdami alkohola reibumā, vienojās savā starpā, ka nolaupīs M.K. vecaimātei, 1917.gadā dzimušajai P.K., televizoru, kuru pārdodot, iegūs naudu alkohola iegādei. Lai ietekmētu vecomāti un piedraudētu viņai, P.K. sev līdzī paņēma metāla caurules gabalu. Kad P.K. atvēra durvis, M.K. iegāja dzīvoklī, bet K.D. palika pie durvīm ārpusē gaidīt. Iegājis dzīvoklī, M.K. pieprasīja P.K. atdot televizoru, taču saņēmis atteikumu, vairākas reizes iesita ar līdzpaņemto metāla cauruli cietušajai pa galvu, no kā viņa nokrita uz grīdas. M.K. paaicināja ienākt dzīvoklī K.D., bet pats pēc tam turpināja sist pa galvu uz grīdas guļošajai P.K., nodarot viņai smagus, dzīvībai bīstamus miesas bojājumus. Pēc tam M.K. uzkāpa uz P.K. ķermeņa un, lai nožņaugtu viņu, centās aplikt tai ap kaklu no sievietes apģērba paņemtu jostu, bet, kad cietusī nepieļāva to, M.K. aicināja K.D. turēt cietušās rokas, ko viņš arī izdarīja, bet M.K. aplika viņai ap kaklu izveidoto cilpu, savilka to un cietušo nožņaudza. Pēc tam M.K. novilka no mirušās sievietes rokas zelta gredzenu Ls 12 vērtībā un kopīgi ar K.D. aiznesa televizoru Ls 135 vērtībā (Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums, lieta Nr.K04-430, 2003.²).

Tā šajā gadījumā M.K. un K.D. atzīstami par slepkavības līdzizdarītājiem, jo ar savām kopīgajām darbībām piedalījās cietušās P.K. tīšā nonāvēšanā- vispirms M.K. ar metāla caurules gabalu sita cietušajai pa galvu, tad centās viņu nožņaugt ar jostu no apģērba, bet, kad cietušās pretošanās dēļ tas neizdevās, aicināja palīgā K.D., kurš turēja P.K. rokas, bet M.K. uzlika viņai uz kakla no jostas izveidoto cilpu un cietušo nožņaudza.

Augstākās Tiesas Plēnuma 1992.gada lēmumā „Par krimināllikumu piemērošanu lietās par tīšām slepkavībām”³ 22.punktā noteikts, ka izskatot lietas par tīšām slepkavībām, kas izdarītas grupā, tiesai jānoskaidro katra grupas dalībnieka līdzdalības pakāpe un viņa darbību raksturs izdarītajā noziegumā. Par nozieguma izpildītājiem atzīstamas tikai tās personas, kuras rīkojušās kopīgi un ar vienotu nodomu, kas bijis vērsts uz slepkavības izdarīšanu un tieši piedalījušās dzīvības atņemšanas procesā.

Tā, piemēram, K.B. un A.R. tika apsūdzēti par divu personu slepkavību, kas saistīta ar laupīšanu un izdarīta ar sevišķu cietsirdību, taču Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija ar savu 2004.gada 4.jūnija spriedumu (lieta Nr.K04-319-04/18) atzina, ka K.B. bija šīs slepkavības atbalstītājs, nevis tās tiešais izdarītājs, jo viņš fiziski tieši nav piedalījies dzīvības atņemšanas procesā, ko par pareizu atzina arī apelācijas instances tiesa (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2004.gada 30.novembra spriedums, lieta Nr.PAK-401).⁴

¹ Коряковцев В.В., Питулько К.В. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации : постатейный научно-практический, Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2004. с.218

² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 219.- 220., 224.lpp.

³ Latvijas Republikas Augstākās Tiesas Plēnuma lēmumu krājums. 1991-2002. Rīga, 2002., 25.lpp.

⁴ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 97.lpp.

Šāds K.B. rīcības juridiskais izvērtējums pilnībā atbilst krimināllietā pierādītajam, ka K.B. pēc ierašanās kopā ar A.R. cietušo dzīvesvietā nolūkā izdarīt laupīšanu, ir pielietojis vardarbību pret cietušo K.B.- pēc durvju atvēršanas un ielaišanas mājā satvēris viņu, aizspiedis tai muti, aizvilcis uz istabu un turējis rokas, kamēr A.R. ar līmlenti aizlīmējis cietušajai muti un ar auklu sasējis rokas kopā ar kājām. Tāpat, kad cietusī atteicās atdot naudu, K.B. uzkarsējis gludekli un padevis A.R. kurš to pielicis pie cietušās kreisās kājas, nodarot vieglus miesas bojājumus. Kad A.R. devās uz otru istabu, kur ar cirvi ne mazāk kā septiņas reizes iesita cietušajam J.B. pa galvu, nonāvējot viņu, K.B. atradās citā istabā kopā ar otro cietušo, kuru A.R. nonāvēja pēc tam, kad cietusī atkārtoti atteicās atdot naudu, izdarot ne mazāk kā piecus sitienus pa galvu ar cirvi, kuru viņam padeva K.B.¹

Darbību raksturs slepkavības laikā var būt atšķirīgs, taču kopīgs mērķis un tā realizācija. Kopējā darbība ir apzināta.

Tāpat gan situācijā, kad divas personas nolūkā atņemt cietušajam dzīvību abas izdara vienādas darbības, kas vērstas uz nonāvēšanu, piemēram, durot ar asu priekšmetu, taču viena izdarītāja dūriens izrādījies nāvējošs, gan arī situācijā, kad viens cietušo tur, bet otrs izdara dūrienu, noziegums kvalificējams kā divu izdarītāju (līdzizdarītāju) slepkavība- nāve iestājusies abu vainīgo kopīgu darbību rezultātā.

O.K. slepkavību, kas saistīta ar laupīšanu, izdarījuši E.V. un I.Z., (Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums, lieta Nr.K06-124, 2001.).

Pirms piekļauvēt pie O.K. mājas durvīm, E.V. paņēma rokās nūju, ar kuru domāja apdullināt cietušo. Kad O.K. atvēra durvis, E.V. un I.Z. nolūkā novērst viņa uzmanību palūdza spaini ar ūdeni, paskaidrojot, ka ūdens nepieciešams automašīnai, kura atstāta uz ceļa, taču, saņēmis to, E.V. uzlēja cietušajam pus spaini ūdens, lai radītu apjukumu, un nogāza viņu uz grīdas, bet I.Z. sāka spārdīt ar kājām pa dažādām ķermeņa daļām, arī galvu. Pēc tam E.V. turēja zemē gulošo cietušo aiz rokām, lai novērstu viņa pretošanos, bet I.Z. ar turpat atrasto ķieģeli iesita ne mazāk kā trīs reizes viņam pa galvu. Turpinot savas noziedzīgās darbības, I.Z. paņēma cietušajam piederošo kabatas lukturīti un devās pārmeklēt māju nolūkā atrast naudu, savukārt E.V. pārmeklēja cietušā kabatas, kurās atrada Ls 100, pirms tam vēl iesitot viņam ne mazāk kā trīs reizes pa galvu ar turpat nomesto koka nūju. Sitienu un spērienu rezultātā O.K. tika nodarīti smagi, dzīvībai bīstami miesas bojājumi, kas atradās tiešā cēloniskā sakarā ar viņa nāvi.²

Vainīgās personas, kopīgi uzbrūkot cietušajam- E.V. vispirms nogrūžot O.K. zemē un spārdot ar kājām, turot zemē gulošo aiz rokām, bet I.Z. ar ķieģeli sitot viņam pa galvu, pēc tam E.V. atkārtoti sitot O.K. pa galvu ar koka nūju,- veica dažādas tīšas darbības ar vienotu mērķi- panākt cietušā nāves iestāšanos.

Ar slepkavību, ko izdarījusi personu grupa, jāsaprot divu vai vairāku personu kopīga rīcība un vienots nodoms, kas bijis vērsts uz cietušā nonāvēšanu. Iepriekšēja vienošanās šajā gadījumā nav obligāta. Par nozieguma izdarītājiem

¹ Turpat

² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 203.lpp.

atzīstamas tikai tās personas, kuras tieši piedalās dzīvības atņemšanas procesā, pilnīgi vai daļēji izpildot slepkavības objektīvo pusi.¹

Slepkavība ir atzīstama par izdarītu personu grupā arī tad, kad personai, kuras nodoms ir izraisīt nāvi, slepkavības realizēšanas procesā ar tādu pašu mērķi piedrojas cita persona.²

Nav svarīgi, vai iepriekš ir notikusi darbības saskaņošana un cik konkrēti harmonizētas līdzizdarītāju aktivitātes. Tāpat kvalificējoša nozīme nav apstāklim, kādā veidā un kurā laikā notikusi šī saskaņošana.³

Tad, ja personas ir tikai atradušās noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietā, bet nav tieši piedalījušās nodarījuma izdarīšanas procesā vai nav veikušas citas darbības, kas atvieglo nodarījuma izdarīšanu, piemēram, stāvējušas sardzē, lai tiešos nodarījuma izdarītājus brīdinātu par situācijas izmaiņām, viņas nav uzskatāmas ne par līdzizdarītājiem, ne par līdzdalībniekiem.⁴

Indivīdu nevar atzīt par līdzizdarītāju, ja tas tikai atrodas slepkavības vietā, bet uz dzīvības atņemšanu citai personai vērstas darbības neveic.⁵

Personām, kas apvienojušās, ar savām darbībām tieši jārealizē slepkavības sastāvs. Grupa neveidojas, ja personas klātbūtnei nozieguma izdarīšanā ir gadījuma raksturs.

Atkarībā no līdzizdarītāju organizētības un noziedzīgo darbību saskaņotības pakāpes tiek izdalītas šādas (līdzizdarīšanas) formas: 1)personu grupa bez iepriekšējas vienošanās; 2)personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās; 3)organizēta grupa; 4)banda; 5)noziedzīga organizācija.⁶

Noziedzīgo grupējumu formas ir visai atšķirīgas un dažos grupējumos veicamie uzdevumi tiek sadalīti tādā veidā, ka izdarītāji izpilda lomas, kas raksturīgas vienīgi līdzdalībniekiem.⁷

Lai atzītu, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts **grupā bez iepriekšējas vienošanās**, pietiek konstatēt, ka vismaz divas personas nodarījumu izdarījušas kopīgiem spēkiem, lai sasniegtu iecerēto noziedzīgo rezultātu.⁸

Dalība bez iepriekšējas vienošanās jānorobežo no divu vai vairāku personu vienlaikus izdarītiem atsevišķiem noziedzīgiem nodarījumiem, kaut arī tās būtu savstarpēji informētas par katras izdarīto nodarījumu, bet darbības nav kopīgas un saskaņotas.⁹

Šādā noziedzīgā grupējumā kopīgā piedalīšanās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā ir vismazāk saskaņota, jo netiek prasīts, ne lai lomas iepriekš būtu

¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs (2) Sevišķā daļa. Rīga: AFS, 2007., 202.lpp.

² Коряковцев В.В., Питулько К.В. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации : постатейный научно-практический, Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2004. с.219

³ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 71.lpp.

⁴ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 158.lpp.

⁵ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 71.lpp.

⁶ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums, teorija, prakse. Rīga: TNA, 2007., 96.lpp.

⁷ Krastiņš U. Grupveida nodarījumi: teorija un prakse. Jurista Vārds. 2005. 12.aprīlis, Nr. 13, 6.lpp.

⁸ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 159.lpp.

⁹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 62.lpp.

sadalītas, ne arī veiktas kādas citas sagatavošanās darbības, kuru mērķis ir kopīgi izdarīts noziedzīgs nodarījums.¹

Subjektīvai saiknei, kas pastāv starp grupas dalībniekiem, ir raksturīgs tas, ka nodarījuma līdzizdarītāji zina vienīgi to, ka nodarījumā piedalīsies vēl kāds, un viens nodarījuma izdarītājs par otra dalību kopīgajā nodarījumā uzzina tikai tad, kad noziedzīga darbība ir sākusies vai tās norises laikā.²

Kas attiecas uz **personu grupu pēc iepriekšējas vienošanās**, tad vienošanās var būt par viena vai vairāku noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu. Tā var saturēt norunu vispārējos vilcienos par kopīgi izdarāmo nodarījumu, bet tās laikā var vienoties arī konkrēti par nodarījuma izdarīšanas vietu, laiku, izmantojamiem līdzekļiem, rīkiem, paņēmieniem u.c.

Vienošanās var notikt mutiski, rakstiski, ar mīmikas un ķermeņa kustību palīdzību, kā arī veicot savstarpēji saskaņotas (konkludentas) darbības.³

Šādos gadījumos divas vai vairākas personas par kopīgu nozieguma izdarīšanu norunā pirms tā sākuma. Noruna var būt par viena vai vairāku noziegumu izdarīšanas apstākļiem. Subjektīvā saikne starp līdzdalībniekiem tādā gadījumā jau ir ciešāka. Norunas raksturs var būt dažāds. Noruna var izpausties, vienojoties tikai vispārējos vilcienos par kopīgi izdarāmo noziegumu. Noruna var saturēt detalizēti izstrādātu viena vai vairāku noziegumu izdarīšanas plānu, arī ilgstošam laikam. Noruna var paredzēt augsti organizētu noziedzīgu darbību vai noziedzīgas grupas radīšanu.⁴

Kopīgās pazīmes pirmajām divām grupām: 1) tiek realizēts tīšs (ar nodomu) noziedzīgs nodarījums, 2) nodarījumu izdarījušas divas vai vairākas personas, tas ir, grupa, 3) vismaz divas personas tieši realizē noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvās puses pazīmes, 4) nodarījums tiek realizēts ar kopīgām darbībām, 5) nodarījumu izdarījušās personas apzinās, ka kopīgi tas tiek realizēts, 6) pastāv nepieciešamā cēloņsakarība starp vairāku personu kopīgajām darbībām un iestājušos kaitīgo rezultātu.⁵

Šīs grupas atšķiras tikai ar to, ka pirms noziedzīgā nodarījuma sastāva realizācijas tiešas uzsākšanas ir/ nav bijusi jebkāda veida vienošanās par kopīgi izdarāmo noziedzīgo nodarījumu.

Organizēta grupa no iepriekšējās atšķiras ar augstāku organizētības pakāpi un skaitlisko sastāvu.

Krimināllikuma 21.panta 1.daļā noteikts, ka organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota apvienība, kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt noziedzīgus nodarījumus vai smagu vai sevišķi smagu noziegumu un kuras dalībnieki saskaņā ar iepriekšēju vienošanos sadalījuši pienākumus.

Pienākumu sadalījums šādos gadījumos nenotiek tradicionālā veidā, visiem noziedzīgās grupas dalībniekiem sapulcējoties kopā noteiktā vietā un laikā, kas pilnībā saskan ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2005.gada

¹ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 160.lpp.

² Turpat

³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 62.lpp.

⁴ Krastiņš U., Mācība par nozieguma sastāvu. Rīga: Zvaigzne ABC, 1994., 119.-120.lpp.

⁵ Krastiņš U. Grupveida nodarījumi: teorija un prakse. Jurista Vārds. 2005. 12.aprīlis, Nr. 13, 6.lpp

15.aprīļa spriedumā lietā Nr.K04-308/06-4 norādīto: „Lai nodarījumu kvalificētu kā izdarītu organizētā grupā, nav obligāti jākonstatē fakts, ka vismaz trīs personas, visiem klātesot, savstarpējā sarunā sadalījušas pienākumus un visas kopā piedalās katra nozieguma izdarīšanā. Bet ir nepieciešams konstatēt, ka grupa sastāv vismaz no trim personām, un katrs grupas dalībnieks apzinās, ka bez viņa ir arī citas personas, kas ar viņiem piešķirto pienākumu veikšanu sekmē kopīga nozieguma izdarīšanu, kā arī jānoskaidro, ka grupas dalībnieki ir informēti par nozieguma izdarīšanas veidu, katrs apzinās un veic savus pienākumus kopīgo darbību ķēdē, lai noziegumi tiktu izdarīti.”¹

Krimināllikuma 21.panta 2.daļā minēts, ka „atbildība par nozieguma izdarīšanu organizētā grupā personai iestājas šajā likumā paredzētajos gadījumos par grupas izveidošanu un vadīšanu, piedalīšanos smaga vai sevišķi smaga nozieguma sagatavošanā vai noziedzīga nodarījuma izdarīšanā neatkarīgi no personas lomas kopīgi izdarītajā nodarījumā”.

Atbilstoši uzdevuma sadalei ne visi noziedzīgās grupas dalībnieki tieši piedalās noziedzīga nodarījuma objektīvās puses sastāva realizēšanā. Tātad bez tiešajiem nodarījuma izdarītājiem vēl var būt personas, kuru pienākumi izpaužas tikai kopīgi izdarāmā nodarījuma organizēšanā, vadīšanā vai atbalstīšanā.

Organizētās grupas izveidotājs vai tās vadītājs atbild par visiem šās grupas izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem, ja tie ietilpst viņa nodomā. Pārējie organizētās grupas dalībnieki atbild par noziedzīgiem nodarījumiem, kuros viņi piedalījušies.

Neatkarīgi no personas uzdevuma grupā katrs no viņiem ir nodarījuma izdarītājs grupas sastāvā. Pie tam šis uzdevums var izpausties organizētās grupas izveidošanā un vadīšanā vai kā piedalīšanās smagu vai sevišķi smagu noziegumu sagatavošanā, vai noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā.²

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.12.2007. likumu³, kas stājās spēkā 12.01.2008., organizēta grupa kā slepkavību sevišķi pastiprinošs apstāklis atsevišķi iekļauta Krimināllikuma 118.panta 5.punktā.

2006.gada 6.aprīlī Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā konceptuāli atbalstīts viedoklis par nepieciešamību paplašināt to Krimināllikuma pantu skaitu, kuros iekļaujama pazīme „organizēta grupa”.⁴

Likumprojekta „Grozījumi Krimināllikumā” anotācijas sadaļā „Kādēļ normatīvais akts ir vajadzīgs” raksturota tā brīža situācija: Latvijas Krimināllikuma 21.pantā noteiktais termins „organizēta grupa” tiek uzskatīts kā organizētās noziedzības grupējumu izdarīto noziedzīgo nodarījumu kvalificējoša pazīme. Atbilstoši Krimināllikuma 21.pantā noteiktajam - atbildība par „organizētā grupā” izdarītu noziedzīgu nodarījumu iestājas tikai Krimināllikuma sevišķajā daļā paredzētajos gadījumos, kas ir tikai aptuveni 20 Krimināllikuma panti. Kriminālatbildība par „organizētā grupā” izdarītu noziedzīgu nodarījumu nav

¹ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 107.lpp.

² Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 63.lpp.

³ Likums "Grozījumi Krimināllikumā": LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2007. 29.decembris, Nr.208

⁴ Sīkāk sk.: <http://titania.saeima.lv/> (aplūkots 2008. 16.maijā)

paredzēta par tādiem organizētai noziedzībai raksturīgiem noziegumiem, kā slepkavība, krāpšana, personu nolaupīšana, kukuļdošana, izvairīšanās no nodokļu nomaksas u.c.. Krimināllikuma pantos paredzētās pazīmes „personu grupa” vai „personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās” nedod iespēju aizdomās turētās personas identificēt kā organizētas grupas dalībniekus un izmantot Kriminālprocesa likumā paredzētās papildus iespējas tieši organizētās noziedzības grupu izdarīto noziegumu atklāšanai.

Pie normatīvā akta projekta būtības skaidrots, ka „likumprojekts paredz iekļaut kvalificējošo pazīmi „organizēta grupa” tajos Krimināllikuma pantos, kas paredz atbildību par organizētajai noziedzībai raksturīgiem noziedzīgiem nodarījumiem. Krimināllikuma panti noteikti, pamatojoties uz Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes darba pieredzi, kas pastāvīgi praksē saskaras ar tādiem pēc būtības organizētā grupā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kā slepkavības, smagu miesas bojājumu nodarīšana, patvaļīga koku ciršana un bojāšana u.c., bet par kuriem attiecīgajos Krimināllikuma pantos pazīme „organizēta grupa” nav paredzēta. Nosakot Krimināllikuma pantus ir ņemta vērā arī Eiropola, kā Eiropas vadošās institūcijas cīņā ar organizēto noziedzību darba pieredze, kā arī Eiropas Padomes Multidisciplinārās darba grupas cīņai ar organizēto noziedzību pieredze”.

Likumprojekts paplašinās iespējas saukt pie kriminālatbildības tieši par organizētā grupā izdarītu noziegumu, tādējādi saistot šo personu un grupas atbalstītājus ar organizētu grupu un ļaujot izmantot Kriminālprocesa likumā paredzētās papildus iespējas organizētās noziedzības izdarīto noziegumu atklāšanā.

Pie sociālo seku izvērtējuma norādīts, ka „likumprojekts samazinās noziedzības ietekmi uz sociālo vidi, kā arī kalpos kā preventīvs līdzeklis noziedzīgo nodarījumu novēršanā”.

Krimināllikuma 224.pants paredz kriminālatbildību par vairāk nekā divu personu apvienošanos organizētā, ar ieroci bruņotā grupā (**bandā**) noziegumu izdarīšanai. Kriminālatbildība paredzēta arī par piedalīšanos bandas izdarītajos noziegumos vai to vadīšanu.

Bandu raksturo tās pašas pazīmes, kādas ir organizētai grupai. Atšķirība izpaužas tajā ziņā, ka banda tiek organizēta tikai noziegumu izdarīšanai, un tās dalībnieki piedalās tikai noziegumu izdarīšanā, kā arī bandas neatņemama pazīme ir bruņojums ar ieroci.¹

Ar ieroci jāsaprot šaujamerocis vai aukstais ierocis, bet par ieroča esamību noziedzīgā grupējuma rīcībā, kuru paredzēts izmantot noziegumu izdarīšanai, jāzina visiem grupas dalībniekiem.²

Priekšmeti, kas domāti saimniecisku vai sadzīves uzdevumu veikšanai, nav uzskatāmi par bandas bruņojumu, kaut arī tie būtu izmantoti noziedzīgās grupas izdarītajos uzbrukumos.³

Bruņots var būt tikai viens bandas loceklis, taču pārējiem par ieroča esamību ir jābūt informētiem. Nav būtiski arī tas, vai šis ierocis tiks pielietots noziegumu

¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 63.lpp.

² Turpat, 64.lpp.

³ Krastiņš U. Mācība par nozieguma sastāvu. Rīga: Zvaigzne ABC, 1994., 121.lpp.

izdarīšanas gaitā, jo bandas īpašo bīstamību nosaka jau pats fakts, ka tās dalībnieks (dalībnieki) ir bruņots.¹

Bandas izdarītie noziegumu kvalificējami saskaņā ar Krimināllikuma 224.pantu, kura objektīvā puse aptver visas iespējamās sekas, izņemot slepkavību pastiprinošos un sevišķi pastiprinošos apstākļus, jo, atbilstoši Latvijas Republikas Augstākās tiesas plēnuma 1992.gada 24.februāra lēmuma Nr.1 „Par krimināllikumu piemērošanu lietās par tīšām slepkavībām” 19.punktā dotajam skaidrojumam, slepkavība pastiprinošos apstākļos (arī sevišķi pastiprinošos apstākļos), ko izdarījuši bandas dalībnieki uzbrūkot, jākvalificē pēc izdarīto noziegumu kopības kā bandītisms un kā slepkavība pastiprinošos apstākļos, tātad saskaņā ar Krimināllikuma 224.pantu un 117. vai 118.pantu.²

Domājams gan, ka šāda kopība nevarētu veidoties ar Krimināllikuma 117.panta 10.punktu, jo atbildība par piedalīšanos noziedzīga grupējuma (bandas) noziegumos jau ir iekļauta bandītisma sastāvā.

Noziedzīgu organizāciju (apvienību) raksturo šādas pazīmes: 1) atšķirībā no organizētas grupas to veido vismaz piecas personas; 2) noziedzīga organizācija (apvienība) radīta, lai izdarītu sevišķi smagus noziegumus pret cilvēci un mieru, kara noziegumus, īstenotu genocīdu vai izdarītu sevišķi smagus noziegumus pret valsti.³

Krimināllikuma 89.¹ pants paredz atbildību gan par šādas apvienības izveidošanu, gan iesaistīšanos tajā, kā arī par noziedzīgas organizācijas vadīšanu vai piedalīšanos šādas organizācijas izdarītajos noziegumos.

Tā kā Krimināllikuma 89.¹ panta otrajā daļā tāpat ir paredzēta atbildība par piedalīšanos noziedzīgas organizācijas izdarītajos šā panta pirmajā daļā paredzētajos noziegumos, šie nodarījumi atsevišķi nav jākvalificē.⁴

Iepriekš minētie organizētie noziedzīgie grupējumi no grupas bez iepriekšējas vienošanās un grupas ar iepriekšēju vienošanos atšķiras ar vairākām pazīmēm: 1) ar grupējuma skaitlisko minimālo sastāvu, 2) ar pienākumu sadalījumu iepriekšējas vienošanās laikā starp grupas dalībniekiem, 3) vismaz viens grupas dalībnieks tieši realizē noziedzīgā nodarījuma objektīvās pazīmes, 4) bez tiešā nodarījuma realizētāja grupā ir personas, kuru pienākumi atbilst organizētāja vai atbalstītāja funkcijām (uzkūditāja funkcijas realizācija organizētā grupā maz iedomājama, jo viņa darbība parasti saplūst ar nodarījuma organizētāja uzdevumu), 5) bez grupas dalībniekiem (dalībnieka), kuri tieši realizē noziedzīgā nodarījuma sastāvu, pārējiem atbilstoši savam uzdevumam obligāti nav jāatrodas tieši noziedzīgā nodarījuma realizācijas vietā vai tā izdarīšanas laikā, 6) visas personas, kuras piedalījušās noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā neatkarīgi no viņu uzdevuma, kas dots iepriekšējās vienošanās laikā, ir noziedzīga nodarījuma izdarītāji (līdzizdarītāji), 7) tā kā nodarījuma izdarīšanu grupā raksturo kopējs nodoms, kas

¹ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 109.lpp.

² Turpat

³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs (1). Vispārīgā daļa. Rīga: AFS, 2007., 85.lpp.

⁴ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 111.lpp.

vērsts uz vienota mērķa sasniegšanu, tad neatkarīgi no grupas dalībnieku uzdevuma viņu darbības ir savstarpēji saistītas un nosacītas, 8) grupas dalībnieku kopīgās apzinātās darbības atrodas cēloņsakarībā ar noziedzīgo rezultātu.¹

Krimināllikuma 20.panta 1.daļa: par **līdzdalību** uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījusies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. Noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji.

Atšķirībā no dalības, kurā visas personas, kas kopīgi izdara noziedzīgu nodarījumu, ir noziedzīga nodarījuma izdarītāji, līdzdalībā veiktā nodarījumā bez tiešā izdarītāja piedalās arī tādas personas, kuras neņem tiešu dalību noziedzīgā rezultāta sasniegšanā, bet kurām ir noteikti citi uzdevumi, kurus veicot, kopīgi tiek panākta iecerētā mērķa sasniegšana, tas ir, ar kopīgām pūlēm tiek realizēts noziedzīga nodarījuma sastāvs.²

Izdarītāji jānorobežo no organizētājiem, uzkūditājiem un atbalstītājiem. Līdzdalībnieki tieši nepiedalās dzīvības atņemšanas procesā. Ja slepkavību personu grupā organizē, atbalsta vai uz to uzkūda, šīs personas nodarījums kvalificējams kā slepkavība personu grupā ar atsauci uz Krimināllikuma 20.panta 2., 3. vai 4.daļu.

Ja noziedzīga nodarījuma organizētājs, uzkūditājs vai atbalstītājs pats arī piedalās tieši nodarījuma izdarīšanā, viņš kļūst par tā līdzizdarītāju, un tad viņa iepriekšējā loma nodarījuma kvalifikācijā netiek norādīta, bet viņa kopējo lomu nodarījumā tiesa var ievērot, nosakot sodu.³

Ja slepkavības sastāvu realizē tikai viena persona, bet citi ir organizētāji, uzkūditāji vai atbalstītāji, to nevar uzskatīt par izdarītu grupā.⁴

Tā krimināllietā Nr.K04-1322, 2002.⁵ sakarā ar I.S. slepkavību pie atbildības tika sauktas vairākas personas ar atšķirīgām lomām noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

Pirmstiesas kriminālprocesā A.S. tika apsūdzēta par to, ka viņa organizēja I.S. slepkavību personu grupā aiz mantkārības un uzkūdīja uz to, I.F.- par uzkūdišanu uz I.S. slepkavību un tās atbalstīšanu, I.Č. un V.S.- par šīs slepkavības atbalstīšanu, bet V.B. tika saukts pie kriminālatbildības par I.S. slepkavības izdarīšanu personu grupā aiz mantkārības.

Izvērtējot V.S. nodarījumu, kuram sākotnēji tāpat tika inkriminēta līdzdalība pret I.S. izdarītajā noziedzīgajā nodarījumā, tiesa atzina, ka nav gūti pārliecinoši pierādījumi tam, ka V.S. būtu zinājis par paredzamo uzbrukumu. Tā kā līdzdalība no subjektīvās puses iespējama tikai ar nodomu, tiesa pamatoti šīs šaubas vērtēja par labu tiesājamam, saskatot V.S. nodarījumā Krimināllikuma 315.panta sastāvu.

¹ Krastiņš U. Grupveida nodarījumi: teorija un prakse. Jurista Vārds. 2005. 12.aprīlis, Nr. 13, 8.-9.lpp.

² Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 64.lpp.

³ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 66.lpp.

⁴ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 71.lpp.

⁵ Sīkāk sk.: Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 120.-123.lpp.

No krimināllietas materiāliem redzams, ka A.S., izjūtot personisku nepatiku, kura radās savstarpējā darba procesā pret darba kolēģi I.S., uzkūdīja un organizēja miesas bojājumu nodarīšanu I.S. par atlīdzību, vienlaikus apzinoties, ka uzbrukuma rezultātā I.S. var tikt nodarīti arī smagi miesas bojājumi. Šajā nolūkā viņa satikās ar I.F. un pamudināja viņu izdarīt šo noziedzīgo nodarījumu, deva viņam norādījumus atrast personas, kuras veiktu uzbrukumu I.S., apsolut par to atlīdzību 10000 ASV dolāru apmērā, parādīja I.F. māju un dzīvokli, kurā dzīvo I.S., nodeva viņam fotogrāfiju ar I.S. attēlu, informēja, cikos I.S. iziet no mājas un atgriežas mājās. A.S. kā avansu par I.S. piekaušanu samaksāja I.F. 5000 ASV dolāru, pārējo summu apsolut samaksāt pēc uzbrukuma izdarīšanas.

I.F., izpildot A.S. norādījumus, satikās ar V.B. un I.Č. un pamudināja viņus izdarīt uzbrukumu I.S., apsolut par to atlīdzību, aizveda viņus uz I.S. dzīvesvietu un norādīja māju, stāvu un dzīvokli, kā arī nodeva viņiem fotogrāfijas ar I.S. attēlu.

Nākamajā dienā, kad I.S. iznāca no savas dzīvesvietas kāpņu telpas, pie viņas pieskrēja V.B. un I.Č. V.B. ar līdzpaņemto koka vālīti izdarīja ne mazāk kā trīs sitienus pa cietušās galvu, nodarot viņai smagus, dzīvībai bīstamus miesas bojājumus, no kā cietusī mira notikuma vietā. Pēc tam V.B. un I.Č., kurš saskaņā ar iepriekšējo vienošanos uzbrukuma brīdī atradās I.S. aiz muguras, lai apspiestu viņas iespējamo pretošanos, pameta notikuma vietu.

Pamatoti no V.B. uzrādītās apsūdzības tika izslēgta norāde uz Krimināllikuma 117.panta 10.punktu, tas ir, ka viņš I.S. slepkavību izdarījis personu grupā. Šāda V.B. nodarījuma kvalifikācija pirmstiesas kriminālprocesā bija kļūdaina jau pašā pamatā, jo I.Č.- otras personas, kas atradās notikuma vietā, nodarījums tika novērtēts kā līdzdalība slepkavībā, bet nevis kā līdzizdarīšana.

Tiesa pamatoti konstatējusi, ka V.B. ir pārkāpis starp A.S., I.F. un I.Č. pastāvošo vienošanos par miesas bojājumu nodarīšanu cietušajai I.S. un noslepkavojis viņu, tas ir, pieļāvis izdarītāja ekscesu.

Rīgas apgabaltiesas krimināllietu tiesas kolēģija ar savu 2002.gada 13.septembra spriedumu atzina par pierādītu, ka A.S. organizēja smaga miesas bojājuma nodarīšanu cietušajai I.S. un uzkūdīja uz to, apsolut par to samaksu, I.F. uzkūdīja un atbalstīja to, I.Č. atbalstīja šā nozieguma izdarīšanu. Savukārt V.B. tika atzīts par vainīgu I.S. slepkavības izdarīšanā aiz mantkārības.

Par **organizētāju** uzskatāma persona, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanu organizējusi vai vadījusi (KL 20.panta otrā daļa).

Organizētājs izplāno nodarījumu, iesaista tajā citas personas, organizē un bieži vien vada tā izdarīšanu.

Organizētāja nodarījuma kvalifikācija atkarīga no tā lomas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, un šeit iespējami šādi varianti:

Pirmkārt, ja organizētājs ne tikai organizē noziedzīgu nodarījumu un to vada, bet arī tieši piedalās tā izdarīšanā, viņa nodarījums kvalificējams saskaņā ar to Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu, kurā paredzēta atbildība par konkrēto noziedzīgo nodarījumu.

Otrkārt, ja organizētājs tieši noziedzīga nodarījuma izdarīšanā nepiedalās, viņa nodarījums kvalificējams saskaņā ar to Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu,

kurš paredz atbildību par izdarīto noziedzīgo nodarījumu ar atsauci uz Krimināllikuma 20.panta otro daļu.

Treškārt, ja organizētājs izveido vai vada organizētu grupu vai bandu, viņa nodarījums kvalificējams tikai saskaņā ar to Krimināllikuma pantu, kurā paredzēta atbildība par šādu darbību bez atsauces uz Krimināllikuma 20.panta otro daļu, jo šajos gadījumos noziedzīga grupējuma organizēšana vai vadīšana veido noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi.¹

Uzkūditājs ir persona, kas pamudinājusi citu personu izdarīt konkrētu noziedzīgu nodarījumu, bet ne pamudinājusi vispār uz noziedzīgu rīcību. Uzkūditāja loma izpaužas tādējādi, ka viņam rodas doma par nodarījuma izdarīšanu, bet noziedzīgā nodoma realizēšanai viņš izvēlas citu personu un ar tās palīdzību tiek izdarīts noziedzīgs nodarījums.²

No objektīvās puses uzkūdišana izpaužas vienas vai vairāku personu pamudināšanā izdarīt kādu konkrētu noziedzīgu nodarījumu, tādējādi izraisot apņēmību realizēt noziedzīgu nodomu.

Uzkūditāja rīcība vienmēr ir aktīva un konkrēta.

No subjektīvās puses uzkūditājs darbojas tikai ar tiešu nodomu, jo apzinās, ka pamudina citu personu izdarīt noziedzīgu nodarījumu, apzinās, ka tā rezultātā iestāsies kaitīgas sekas un vēlas tās.³

Uzkūdišanas rezultātā citai personai rodas vēlēšanās izdarīt noziedzīgu nodarījumu. Uzkūditā persona atšķirībā no uzkūditāja pilnīgi vai daļēji realizē nodarījumu, uz kuru viņa tikusi uzkūdīta.⁴

Uzkūditāja darbību kvalifikācija atkarīga no tā lomas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Ja uzkūditājs pats tieši noziedzīga nodarījuma izdarīšanā nepiedalās, viņa nodarījums kvalificējams saskaņā ar to Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu, kurā paredzēta atbildība par uzkūditā izdarīto noziedzīgo nodarījumu ar atsauci uz Krimināllikuma 20.panta trešo daļu.

Turpretī, ja persona uzkūdis citu personu izdarīt slepkavību un arī pati piedalīsies dzīvības atņemšanas procesā kā līdzizdarītāja, viņas nodarījums kvalificējams tikai saskaņā ar to Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu, kurā paredzēta atbildība par izdarīto slepkavību, piemēram, saskaņā ar Krimināllikuma 117.panta 10.punktu par slepkavību, ko izdarījusi personu grupa.⁵

Uzkūdišanā lietoto līdzekļu un paņēmienu forma var būt dažāda- mutiska, rakstiska, ar mīmikas vai žestu palīdzību, kā arī izmantojot fizisku ietekmēšanu.⁶

Noziedzīga nodarījuma organizētāja darbības no uzkūditāja veiktā atšķiras ar to, ka uzkūditājs vienīgi pamudina citu personu uz nodarījuma izdarīšanu un viņa

¹ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 112.-113.lpp

² Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 64.lpp.

³ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 113.lpp.

⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 64.lpp.

⁵ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 114.-115.lpp.

⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 65.lpp.

loma noziedzīgā nodarījumā ar to beidzas. Nodarījuma organizētājs, ja arī viņš pamudina citas personas izdarīt noziedzīgu nodarījumu, tad ar to viņa loma neaprobežojas- viņš darbojas tālāk, lai izdarītāji realizētu nodomāto noziedzīgo nodarījumu.¹

Par **atbalstītāju** uzskatāma persona, kas apzināti veicinājusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, dodot padomus, norādījumus, līdzekļus vai novēršot šķēršļus tā izdarīšanai, kā arī persona, kas iepriekš apsolījusi noslēpt noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīkus un līdzekļus, noziedzīga nodarījuma pēdas vai noziedzīgā kārtā iegūtos priekšmetus vai arī iepriekš apsolījusi iegādāties vai realizēt šādus priekšmetus (KL 20.panta 4.daļa).

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta ar savu 2001.gada 15.marta spriedumu (lieta Nr.PAK-119) no apsūdzības izslēdza norādi uz slepkavības izdarīšanu personu grupā, pamatoti atzīstot, ka G.P. ir bijis slepkavības atbalstītājs.²

G.P. un A.Š. kopīgas alkoholisko dzērienu lietošanas laikā vienojās izdarīt A.L.- G.P. audžutēva mātes slepkavību nolūkā iegūt viņai piederošo naudu, jo zināja, ka viņai ir nauda, dārglietas, kā arī to, ka A.L. materiāli palīdz meitai no Anglijas. Noziedzīgā nodoma realizēšanai G.P. iedeva A.Š. malkas cirvi, kurš to nostiprināja pie velosipēda, ar kuru abi aizbrauca uz dārzu kooperatīvu un aizgāja uz A.L. piederošo dārza mājiņu. A.Š. ar cirvi uzlauza mājiņas durvis un viņi abi iekļuva priekšnamā. Tālāk A.Š. ar cirvi rokās noslēpās aiz mūrīša, bet G.P. piekļāvēja pie cietušās istabas durvīm trīs reizes, tādā veidā pievēršot cietušās uzmanību, un brīdī, kad A.L. iznāca no istabas un pagriezās pret G.P., A.Š. viņai ar cirvi iesita pa galvu, no kā cietusī nokrita. A.Š. vēl iesita ar cirvi ne mazāk kā sešas reizes pa galvu un cietušās ķermeni, viņu nonāvējot. Tad G.P. un A.Š. novietoja A.L. līķi gultā un pārmeklēja istabu, nolaupot Latvijas naudu un ārvalstu valūtu par kopīgu summu Ls 216,67.³

A.Š. ar cirvja sitieniem pa galvu noslepkavoja A.L., bet G.P. viņu atbalstīja, jo pēc vienošanās par A.L. slepkavības izdarīšanu iedeva A.Š. malkas skaldāmo cirvi, kopīgi devās uz notikuma vietu un iekļuva mājā, kur ar klauvējieniem pie istabas durvīm izaicināja ārā cietušo, pēc tam abi iecēla noslepkavoto gultā un pārmeklēja māju, bet atrasto naudu piesavinājās.

Atbalstīšana vienmēr izpaužas konkrēta noziedzīga nodarījuma un konkrētas personas vai personu grupas noziedzīgas darbības veicināšanā.

Tā arī ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas spriedumu (lietā Nr.PAK-273)⁴ V.S. darbības vērtētas kā atbalstīšana.

No lietas materiāliem redzams, ka A.F., S.G un V.S. vienojās piedzirdīt A.J., ar kuru kopā kafejnīcā, bet pēc tam S.Š. dzīvoklī lietoja alkoholiskos dzērienus līdz

¹ Turpat

² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 221.lpp.

³ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 220.lpp.

⁴ Sīkāk sk.: Tiesu prakse krimināllietās. Tiesu nolēmumi un Dr.iur. V.Liholajas komentāri. Rīga: TNA, 2002., 333.-341.lpp.

tādai dzēruma pakāpei, lai varētu viņu aizvest uz mežu un tur atstāt, nolaupot viņam piederošo automašīnu. Kad A.J. aizmiga, S.G. nolaupīja no viņa krekla kabatas naudas maku ar dokumentiem- automašīnas reģistrācijas apliecību, apdrošināšanas polisi un vadītāja apliecību, kuru vēlāk pēc A.J. noslepkavošanas sadedzināja. Pēc tam S.G. un A.F. aizveda A.J. uz automašīnu un novietoja uz aizmugurējā sēdekļa, tajā iekāpa arī V.S., un visi aizbrauca uz mežu.

Tā kā tika nolemts, ka A.J. mežā nevar atstāt, jo viņš var satikt cilvēkus un atgriezties pilsētā, tad A.F. piedāvāja V.S. un S.G. nogalināt A.J., lai iegūtu viņa automašīnu. V.S. atteicās piedalīties slepkavībā, taču izvilka stipri iereibušo A.J., kurš neizrādīja nekādu pretošanos, no automašīnas un noguldīja viņu uz zemes, bet A.F. un S.G. ar nazi katrs divas reizes iedūra A.J. krūšu kurvja apvidū, nodarot viņam smagus, dzīvībai bīstamus miesas bojājumus, no kuriem iestājās cietušā nāve.

Slepkavību izdarīja divas personas, kuras tieši piedalījās dzīvības atņemšanas procesā. Savukārt V.S. darbības, kopīgi lietojot ar A.J. alkoholu, aizbraucot kopā ar pārējiem uz mežu, izvelkot tur cietušo no automašīnas, pasakot A.F., kur atrodas nazis, vadot automašīnu no notikuma vietas uz Daugavpili, vērtējamas kā slepkavības pastipriņošos apstākļos atbalstīšana.

Atbalstītāja darbība (bezdarbība) atrodas cēloniskā sakarā ar noziedzīgā nodarījuma izdarītāja darbību un tās izraisītajām kaitīgajām sekām, tāpēc noziedzīga nodarījuma atbalstīšana, dodot padomus, norādījumus, līdzekļus vai novēršot šķēršļus tā izdarīšanai, iespējama vai nu pirms tam, kad izdarītājs uzsācis noziedzīgā nodarījuma realizāciju, vai arī tieši noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā.¹

Ā.G. un K.V. vienojās par svešas kustamas mantas- vieglās automašīnas nolaupīšanu un par tās vadītāja noslepkavošanu pēc tam, lai slēptu automašīnas nolaupīšanas faktu. Abi vienojās, ka šajā nolūkā Ā.G. paņems no mājām līdzīdu jau iepriekš speciāli sagatavotu tievu, garu metāla stieni ar uzasinātu galu dūrienu izdarīšanai, bet K.V.- auduma jostu automašīnas vadītāja nožņaugšanai (Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums (lieta Nr.K06-149, 2001.²).

Ā.G. un K.V., piedraudot ar vardarbību, nolaupīja Ļ.R. vadīto automašīnu un aizbrauca, bet pēc tam, kad ceļā abi pret cietušās gribu bija apmierinājuši savas dzimumtieksmes pretdabiskā veidā, Ā.G. ar auduma jostu, ko pēc vienošanās līdzīdu bija paņēmis K.V., cietušo nožņaudza, bet pēc tam, kad kopā ar K.V. izcēla viņu no automašīnas, ar asu metāla priekšmetu iedūra viņai krūtīs, jo nebija īsti pārliecināts, ka cietusī mirusi. Nolūkā slēpt izdarīto un imitēt nelaimes gadījumu, Ā.G. kopā ar K.V. aizvilka līķi un novietoja to uz dzelzceļa sliedēm.

Tiesa Ā.G. atzina par slepkavības izdarītāju, savukārt K.V. notiesāja par šīs slepkavības atbalstītāju, jo viņš tieši dzīvības atņemšanas procesā nepiedalījās.

Atbalstīšana pēc savām pazīmēm iedalās intelektuālajā atbalstīšanā, kas izpaužas padomu un norādījumu došanā, kā izdarīt noziedzīgu nodarījumu, vai iepriekš apsoltā noziedznieka, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīku un līdzekļu

¹ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrās papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 116.lpp.

² Turpat, 204., 225.lpp.

vai nodarījuma pēdu slēpšanā, vai iepriekš apsolot iegādāties vai realizēt noziedzīgi iegūtos priekšmetus, un fiziskajā atbalstīšanā- dodot līdzekļus noziedzīga nodarījuma izdarīšanai vai novēršot nodarījuma izdarīšanas šķēršļus.¹

No subjektīvās puses atbalstīšana ir tīšs noziedzīgs nodarījums, iespējamās abas nodoma formas- ar tiešu vai netiešu nodomu.

Ja kāda persona aiz neuzmanības rada citai personai labvēlīgus apstākļus noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, viņu nevar uzskatīt par šā noziedzīgā nodarījuma līdzdalībnieci.²

Atbalstītāja nodarījums kvalificējams saskaņā ar to Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu, kurā paredzēts izdarītāja izdarītais noziedzīgais nodarījums, ar atsauci uz Krimināllikuma 20.panta ceturto daļu, bet, ja atbalstītājs arī pats piedalās tieši noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, -tikai saskaņā ar Krimināllikuma Sevišķās daļas attiecīgo pantu.³

2.3. Subjekts

Krimināllikuma 11.pants paredz, ka „pie kriminālatbildības saucama fiziskā persona, kas līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu. Mazgadīgais, tas ir, persona, kas nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, pie kriminālatbildības nav saucams”, savukārt, 13.pants nosaka, ka „pie kriminālatbildības nav saucama persona, kas nodarījuma izdarīšanas laikā atradies nepieskaitāmības stāvoklī, tas ir, psihisko traucējumu vai garīgās atpalcības dēļ nav varējusi saprast savu darbību vai to vadīt”.

Tātad, lai veidotos slepkavības personu grupā sastāvs, vismaz divām personām jāpiemīt subjekta pazīmēm, t.i., jābūt četrpadsmit gadu vecumu sasniegušām, pieskaitāmām fiziskām personām.

Grupu veido vismaz divas personas, kurām piemīt slepkavības subjekta pazīmes. Ja kādam slepkavības subjektam nepiemīt visas tā pazīmes, piemēram, vecums un pieskaitāmība, to nevar atzīt par slepkavības līdzizdarītāju.⁴

Tātad, ja noziegumu pastrādā divas personas, no kurām vienai piemīt visas subjektam nepieciešamās pazīmes, bet otrai kādas no tām trūkst, grupa neveidojas.

Šajā jautājumā, kad otra persona ir bez kādas no obligātajām subjekta pazīmēm, tiesību teorētiķu domas dalās. Nav vienota viedokļa, vai šādā situācijā ar nederīgu subjektu veidojas kāda no dalības formām.

Noliedzēji apgalvo, ka starp personām nevar pastāvēt dalības subjektīvā saikne, jo viens no izdarītājiem nav spējīgs apzināties ne savas darbības bīstamību, ne cēloņsakarību starp darbību un bīstamajām sekām, ne arī citu nozieguma faktisko apstākļu nozīmi.

Savukārt, piemēram, U.Krastiņš argumentē, ka vērtējot subjektīvo saikni starp personām, kas kopīgi izdara noziedzīgu nodarījumu, ir jāievēro, ka nodarījuma

¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001., 65.lpp

² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 117.lpp.

³ Tupat

⁴ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 72.lpp.

faktiskos apstākļus apzinās persona, kurai piemīt visas subjektam nepieciešamās īpašības, un ka tikai šī persona atbild kriminālā kārtā par nodarījumu. Viņa ir apzinājusies, ka kopā ar citu personu izdara nodarījumu, ir to vēlējusies, un kopīgi izdarītās prettiesiskās darbības apliecina, ka viņa veikusi saskaņotu darbību.

Darba autore piekrīt šim viedoklim, jo uzskata, ka, lai arī t.s. nederīgais subjekts neapzinās ne savu, ne kopīgo darbību bīstamību, tās apzinās otrs pilnvērtīgais subjekts, līdz ar to šai personai arī jāatbild par savu nodarījumu atbilstoši savam subjektīvajam skatījumam kā par noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts personu grupā. Bez tam, kā norāda jau minētais U.Krastiņš, daudzos gadījumos nepieskaitāmas personas vai divpadsmit, trīspadsmit gadus veca pusaudža saprašana sadzīviskā līmenī nemaz nav tik izteikti primitīva, kas neļautu apjēgt, ka tiek veiktas kopīgas darbības, bet to juridiskais novērtējums šādā gadījumā nemaz nav nepieciešams, jo nav jau runa par to, ka šīm personām ir jāatbild kriminālā kārtā un ka šajā sakarībā ir jāvērtē viņu saprašanas un notiekošā novērtēšanas spējas.

Nepieskaitāma vai kriminālatbildības vecumu nesasniegusī persona netiek saukta pie kriminālatbildības, un viņas subjektīvā attieksme pret nodarījuma objektīvajiem apstākļiem līdz ar to neietekmē otras personas vainu.¹

Tieši darbību faktiskā saskaņotība kopīgi izdarāmajā nodarījumā ir tā nepieciešamā saikne, kas apvieno vairākas personas kopīgām darbībām, arī kopā ar nepieskaitāmu personu vai, piemēram, trīspadsmitgadīgu pusaudzi.²

Krimināllikuma prasībām atbilstoša nodarījuma subjekta psihiskā attieksme pret kopīgi ar otru personu veiktajām darbībām izpaužas tieša nodoma veidā un aptver visus nodarījuma faktiskos apstākļus, tajā skaitā arī apstākli, ka nodarījums tiek izdarīts grupā, un kopējās darbības liecina par to saskaņotību. Šādā gadījumā nekāda cita vienošanās starp grupas dalībniekiem vairs nav nepieciešama.

Bieži vien persona, kuras īpašības atbilst noziedzīga nodarījuma subjekta obligātajām prasībām, nemaz nezina par otras personas kā nodarījuma subjekta nepilnvērtību. Viņa pilnībā saprot, ka nodarījumu izdara kopā ar vēl kādu citu personu un, realizējot savu gribu, rēķinās ar šīs personas palīdzību.

Noziedzīgas grupas darbības kaitīgums jau tieši izpaužas tādējādi, ka palielinās noziedzīgā nodarījuma efektivitāte, ka darbība grupā veicina tās dalībnieku apņēmību nekaunīgāk un drošāk darboties, realizējot nodarījumu, palīdz ātrāk un iespaidīgāk ietekmēt cietušā gribu vai to pilnīgi paralizēt.

Tas nozīmē, ka tieši fiziskā saikne starp grupas dalībniekiem ir izšķirošais faktors vairāku personu kopīgai darbībai un, ja tāda pastāv, tad abpusējai psiholoģiskajai saiknei starp nodarījuma tiešajiem realizētājiem nav būtiskas nozīmes.³

¹ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 162.lpp.

² Turpat, 161.lpp.

³ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 162.lpp.

Slepkavība jāatzīst par izdarītu personu grupā arī tad, ja kāds grupas dalībnieks pēc sprieduma pasludināšanas saslīmis ar gara slimību, kura tam atņēmusi iespēju saprast savu rīcību vai to vadīt.¹

No teiktā izriet, ka par izdarītiem grupas sastāvā jāatzīst arī noziegumi, kad tiesai nodod tikai vienu no grupas dalībniekiem, bet pārējie saskaņā ar likumā noteiktajiem pamatiem pie kriminālatbildības nav saukti.²

Situācijā, kad viens no slepkavības izdarītājiem ir speciālais subjekts, piemēram, māte, kas izdarījusi sava bērna slepkavību dzemdību laikā vai tieši pēc dzemdībām to izraisītā psihiskā un fizioloģiskā stāvokļa ietekmē un otrs vispārīgais subjekts, mātes nodarījums, ievērojot normu konkurences noteikumus, kvalificējams pēc Krimināllikuma 119.panta kā slepkavība mīkstinošos apstākļos, savukārt, otras personas nodarījums- kā slepkavība personu grupā pēc Krimināllikuma 117.panta 10.punkta.

2.4.Subjektīvā puse

Vairāku personu piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā obligāts subjektīvais nosacījums ir nodoms.³

Slepkavība personu grupā var tikt izdarīta ar tiešu un netiešu nodomu.

Dalības subjektīvās pazīmes:

a)divas vai vairākas personas apzinās slepkavību;

b)divas vai vairākas personas apzinās dalību slepkavībā.⁴

Kopīgais nodoms sasniegt noziedzīgu rezultātu nozīmē, ka personu nodoma intelektuālajā momentā kā sastāvdaļas ietilpst viņas pašas izdarītās darbības kaitīguma apzināšanās un citu personu izdarīto darbību kaitīguma apzināšanās, kā arī kopīgi iecerētā kaitīgā rezultāta paredzēšana.⁵

V.D. ar A.S. vienojās par laupīšanas izdarīšanu. Šajā nolūkā V.D., būdams alkohola ietekmē, un A.S. 2004.gada 30.martā laikā no 20.30. līdz 22.00, ieradās dzīvojamā mājā Cēsīs, Palasta ielā 4A, kas piederēja 1932.gadā dzimušajai G.B., kura tur dzīvoja viena pati. Lai izdarītu noziedzīgo nodarījumu viņi līdzī paņēma katrs cimdus pāri.

Realizējot savu noziedzīgo nodomu, darbojoties kopā un saskaņoti, abi uzvilka cimdus. Lai iekļūtu mājā, A.S. pieklauvēja pie ārdurvīm un pateica, ka klauvē kaimiņš. Kad G.B. pavēra durvis, V.D. viņu atgrūda un viņi abi- A.S. un V.D. iegāja mājā. V.D. G.B. nogrūda virtuvē uz grīdas, turēja viņai muti ciet un pēc tam ar uz vietas atrasto auklu sasēja guļošanai G.B. rokas. V.D. arī iebāza G.B. mutē lupatu. Tālāk V.D. viens pats, bez jebkādas vienošanās ar A.S., lai nogalinātu G.B., kura vairs netraucēja nolaupīt no viņas mājas mantu un naudu, žņaudza

¹ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 72.lpp.

² Krastiņš U. Mācība par nozieguma sastāvu. Rīga: Zvaigzne ABC, 1994., 105.lpp.

³ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 152.lpp.

⁴ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 71.lpp.

⁵ Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkavība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 71.lpp.

cietušo ar auklu, ar nazi kopā sešas reizes iedūra G.B.- vienu reizi galvā, vienu-sejā, vienu- krūšu kurvja kreisajā pusē, divas reizes mugurā, kā arī ne mazāk kā sešas reizes ar dūrēm iesita G.B. pa galvu (Vidzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums (lieta Nr.K05-19, 2006.)).¹

Prokurors pirms tiesas izmeklēšanas pabeigšanas pamatoti grozīja V.D. sākotnēji celto apsūdzību, atsakoties no apsūdzības pēc Krimināllikuma 117.panta 10.punkta, jo V.D. izdarīja G.B. prettiesisku nonāvēšanu, bet viņam nepastāvēja vienošanās ar A.S. par G.B. nonāvēšanu, kā arī A.S. neveica nekādas darbības, kas būtu vērstas uz šāda nolūka īstenošanu. Līdz ar to V.D. spriedumā konstatētā rīcība ir vērtējama, kā izdarītāja (izpildītāja) ekscess.

Tā kā A.S. nebija nolūka izdarīt slepkavību, un viņš arī neveica uz nonāvēšanu vērstas darbības, V.D. noziedzīgajam nodarījumam no subjektīvās puses trūkst tādas pazīmes kā apzināšanās, ka slepkavība tiek veikta šajā gadījumā divu personu dalībā. Līdz ar to neveidojas slepkavības personu grupā sastāvs.

Savukārt D.A. un J.K. ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas lēmumu (lieta Nr. PAK-149, 2002.)² notiesāti par slepkavības izdarīšanu personu grupā.

No lietas materiāliem redzams, ka D.A. un J.K. iepriekšējas vienošanās laupīšanas nolūkā ieradās bārā „Flamingo” Līgatnē, norunājot, ka pret bārā tobrīd strādājošo A.G. tiks pielietota vardarbība, ar cirvi sitot viņai pa galvu, lai varētu nolaupīt bārā esošās preces un naudu. Realizējot vienošanos, J.K. novērsa A.G. uzmanību, lūdzot viņu palīdzēt ievietot monētu spēļu automātā, bet D.A. tajā laikā no aizmugures ne mazāk kā trīs reizes iesita ar cirvja pietu pa galvu pakauša rajonā. Būdami pārliecināti, ka pielietotās vardarbības rezultātā A.G. nespēs pretoties aplaupīšanai, D.A. un J.K. no bāra telpas nolaupīja dažādas preces, kā arī naudu no kases aparāta.

Pēc tam, dzirdot, ka spēļu automātu zālē uz grīdas guļošā A.G. sākusī vaidēt, D.A. un J.K. vienojās par tālākas vardarbības pielietošanu pret cietušo, lai viņa nevarētu traucēt laupīšanas izdarīšanai, tāpēc pie cietušās piegāja J.K. un ne mazāk kā sešas reizes ar cirvja pietu iesita viņai pa galvu pakauša rajonā. D.A. un J.K. izdarīto sitieni rezultātā A.G. mira.

Izdarītāja subjektīvo pusi raksturo noziedzīga nodarījuma faktisko apstākļu un tā kaitīguma apzināšanās un vēlēšanās sasniegt noziedzīgo rezultātu. Izdarītājs arī apzinās, ka konkrēto noziedzīgo nodarījumu viņš izdara kopā ar citiem dalībniekiem. Noziedzīga nodarījuma materiālu sastāvu gadījumos izdarītājs paredz arī kaitīgo seku iestāšanos.³

D.A. un J.K. apzinājās katrs savu un kopīgo darbību kaitīgumu, kā arī paredzēja, ka šādu darbību rezultātā iestāsies cietušās A.G. nāve.

Nodoma gribas momentu vairāku personu izdarītā nodarījumā veido vēlēšanās kopīgi sasniegt iecerēto rezultātu vai apzināta šāda rezultāta pieļaušana.⁴

¹ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 225.lpp.

² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 203., 224.lpp.

³ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 159.lpp.

⁴ Turpat, 153.lpp.

Slepkavība ir izdarīta ar tiešu nodomu, kad vainīgā darbības liecina par to, ka viņš paredzējis nāves iestāšanos, vēlējies to un viņa darbību rezultātā iestājusies nāve.

Tas, ka vairāku personu izdarītā noziegumā ir bijis kopīgs nodoms, nenozīmē, ka tiek noliegta individuāla vaina, neizslēdz dažādību šo personu apziņā un gribā. Apziņas un gribas moments ir atkarīgs no šo personu lomas un dalības apjoma saskaņotajās darbībās, kas vērstas uz kopīgā noziedzīgā rezultāta sasniegšanu.¹

Noskaidrojot vainīgā nodoma saturu, jāpamatojas uz izdarītā nozieguma apstākļu kopumu, it īpaši, ņemot vērā nozieguma izdarīšanas veidu, rīkus, brūču un citu miesas bojājumu daudzumu, raksturu un lokalizāciju, vainīgā noziedzīgo darbību pārtraukšanas iemeslus, kā arī vainīgā un cietušā iepriekšējo izturēšanos, viņu attiecības pirms nozieguma izdarīšanas un citus apstākļus, kas var liecināt par vainīgā nodomu.

Kā konstatēts ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas spriedumu (lieta Nr.K04-1292, 2002.), P.Ņ. un N.K. pēc iepriekšējās vienošanās personu grupā izdarīja tīšu prettiesisku nonāvēšanu un svešas kustamas mantas nolaupīšanu.

Lai iegūtu naudu, P.Ņ. piedāvāja N.K. noslepkavot R.S. un to aplaupīt. P.Ņ. ar N.K., paņēmuši metāla cauruli un virtuves nazi, atnāca uz dzīvokli Nr.12 (..) Rīgā, kuru cietušais R.S. izmantoja kā palīgtelpu krāsainā metāla pieņemšanai un uzglabāšanai. Maldinot R.S., lai iekļūtu telpā, pateica viņam, ka tiks atvests krāsainais metāls, kuru viņi vēlas nodot, R.S. tam noticeja un atvēra durvis, ielaižot abus telpā. Lai realizētu savu nodomu laupīšanas nolūkā noslepkavot R.S., P.Ņ. ar iepriekš apģērbā paslēptu metāla cauruli ne mazāk kā četras reizes iesita viņam ar to pa galvu. R.S. metās bēgt un mēģināja izskriet uz ielas, bet P.Ņ. panāca viņu pie ārdurvīm un iesita ar metāla cauruli vienu reizi galvas apvidū, bet R.S. izdevās izskriet no telpām. Panācis R.S. pie mājas Nr.5 (..), Rīgā, P.Ņ. turpinot realizēt noziedzīgo nodomu, ne mazāk kā septiņas reizes iesita viņam ar metāla cauruli pa galvu. No šiem sitieniem R.S. nokrita zemē, un P.Ņ. ar cauruli sita viņam vēl ne mazāk kā četras reizes galvas apvidū. Tad pie zemē gulošā R.S. piegāja N.K. un ar līdzpaņemto nazi ne mazāk kā sešas reizes iedūra viņam kaklā.

P.Ņ. un N.K. darbības- P.Ņ. ne mazāk kā sešpadsmit sitieni ar metāla cauruli pa cietušā galvu, N.K. veiktie ne mazāk kā seši naža dūrieni cietušā kaklā- nepārprotami liecina par vainīgo nodomu atņemt R.S. dzīvību.

Izlemjot jautājumu par vainīgā nodoma saturu un virzību, stingri jānorobežo tīša slepkavība, kas izdarīta ar nodomu panākt cietušā nāves iestāšanos, no tīšas smagu miesas bojājumu nodarīšanas, kas bijuši par iemeslu cietušā nāvei, jo šajos gadījumos attieksme pret nāves iestāšanos izpaužas neuzmanības formā.

Līdzdalība nav iespējama noziegumos, kurus var izdarīt vienīgi aiz neuzmanības, jo tikai vēlēšanās sasniegt noziedzīgo rezultātu vai apzināta tā pieļaušana, kopīgi izdarot noziedzīgās darbības, var dot kopīgi gribēto noziedzīgo rezultātu.²

¹Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000., 153.lpp.

²Krastiņš U. Mācība par nozieguma sastāvu. Rīga: Zvaigzne ABC, 1994., 107.lpp.

Līdzdalība nav saskatāma arī tādos gadījumos, kad kādas personas aiz neuzmanības izdarīts noziegums sekmējis cita tīša nozieguma izdarīšanu.¹

Savstarpējās saiknes nav starp personām, kas izdarījušas noziegumu neatkarīgi viena no otras, kaut arī līdzīgos apstākļos.²

¹ Turpat, 108.lpp.

² Turpat, 105.lpp.

3. Slepkavības personu grupā raksturojums ārvalstu krimināltiesībās.

Turpmāk aplūkotajos citu valstu kriminālkodeksos, kas attiecas uz personu grupu kā slepkavību pastipriņošu apstākli, tāds kā kvalificējošs netiek norādīts vai arī kā Dānijas un Austrijas kriminālkodeksos kvalificēti slepkavības sastāvi vispār nav paredzēti. Arī slepkavības definējumi salīdzinājumā ar Latvijas krimināltiesībām atsevišķās valstīs ir diezgan īpatnēji vai arī ļoti vienkāršoti.

3.1. Igaunija.

Igaunijas Sodu kodeksā¹ visi vainojamie nodarījumi pret personu ietverti vienā- IX nodaļā, iedalot tos nodalījumos pēc apdraudētā objekta.²

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, ir ievietoti Igaunijas sodu kodeksa 1.nodalījumā „Vainojami nodarījumi pret dzīvību”.

Sodu Kodeksa 113.pants paredz atbildību „par cita cilvēka slepkavību”, plašāk šo jēdzienu neizvērsot.

Atšķirībā no Latvijas krimināltiesībām, kā slepkavību pastipriņošs apstāklis netiek norādīta personu grupa.

Sodu Kodeksa Vispārīgajā daļā nav dotas noziedzīgu grupējumu formas. Par tām runa ir sevišķās daļas atsevišķos pantos.³

Par personām, kas izdarījušas nodarījumu, tiek atzīts izdarītājs un līdzdalībnieks (20.pants).

Tiešais izdarītājs definēts līdzīgi Latvijas krimināltiesībām, nosakot, ka par izdarītāju tiek atzīta persona, kas nodarījumu pati tieši izdarījusi vai tā izdarīšanā izmantojusi citu personu; Sodu Kodeksa 21.panta 2.daļā norādīts uz vairāku personu kopīgu nodarījuma izdarīšanu: ja vismaz divas personas izdara vainojamu nodarījumu kopīgi un saskaņoti, tad katra no tām ir atbildīga kā izdarītājs (līdzizdarītāji).

Līdzdalības jēdziens nav dots. Norādīts tikai, ka „par līdzdalībniekiem tiek atzīti uzskūditājs un atbalstītājs” (22.panta 1.daļa).

Salīdzinoši ar Krimināllikumu Sodu Kodeksā (22.panta 2.daļa) precīzāk definēts uzskūditāja jēdziens, nosakot, ka par uzskūditāju atzīstama persona, kura tīši pamudinājusi citu personu izdarīt tīši prettiesisku nodarījumu, tādējādi vairāk uzsverot subjektīvās nianses.

Atbalstītāja loma Sodu Kodeksā izteikta lakoniskāk: par atbalstītāju atzīstama persona, kura tīši sniegusi fizisku, materiālu vai morālu atbalstu citai personai tīša prettiesiska nodarījuma izdarīšanā (22.panta 3.daļa).

Sodu Kodeksā netiek pieminēts organizētājs.

¹ Igaunijas Sodu kodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004.

² Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004., 121.lpp.

³ Turpat, 37.lpp.

3.2. Lietuva.

Lietuvas Republikas kriminālkodeksā¹, tāpat kā mūsu valsts Krimināllikumā katras personas intereses apdraudējums ievietots atsevišķā nodaļā.

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, ir ievietoti Lietuvas KK XVII nodaļā „noziegumi pret cilvēka dzīvību”.

Lietuvas KK, tāpat kā Igaunijas sodu kodeksā atbildība tiek paredzēta par cita cilvēka slepkavību, plašāk šo jēdzienu neizvērsot.

Lietuvas KK pastiprinošie apstākļi nosaukti tajā pašā pantā, kur dots slepkavības pamatsastāvs.

Starp šiem apstākļiem nav slepkavības, kas izdarīta personu grupā.

LK 25.pants veltīts līdzdalībā izdarītu noziegumu formām, kurās parādās noziedzīgu grupējumu saturs. Šā panta pirmajā daļā nosaukti trīs noziedzīga grupējuma veidi- līdzdalībnieku (līdzizdarītāju) grupa, organizēta grupa un noziedzīga apvienība. Par līdzdalībnieku grupu atzīta tāda grupa, kurā divas vai vairākas personas jebkurā noziedzīga nodarījuma stadijā ir norunājušas par kopīgu tā izdarīšanu, turpināšanu vai pabeigšanu (šā panta 2.daļa). Par organizētu grupu uzskatāma tāda grupa, kurā divas vai vairākas personas jebkurā noziedzīga nodarījuma stadijā norunājušas kopīgi izdarīt vairākus noziegumus vai vienu smagu vai sevišķi smagu noziegumu, un katrs grupas dalībnieks, izdarot noziegumu, izpilda noteiktu uzdevumu vai veic īpašu lomu (panta 3.daļa).²

LK un KL dotie organizētās grupas jēdzieni satura ziņā atšķiras gan pēc skaitliskā sastāva, gan pēc tā, kādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai organizētā grupa tiek veidota (LK- tikai noziegumu izdarīšanai).³

Saskaņā ar LK 15.panta 4.daļu par noziedzīgu apvienību uzskatāma stabila apvienība, kurā noziedzīgai darbībai- viena vai vairāku smagu vai sevišķi smagu noziegumu izdarīšanai apvienojušās trīs vai vairākas personas, starp kurām ir pastāvīga saistība, sadalīti pienākumi vai uzdevumi.

KL noziedzīgas organizācijas (apvienības) jēdziens dots šā likuma Sevišķajā daļā (89.¹ pants). Noziedzīgas organizācijas (apvienības) sastāvu veido vismaz piecas personas, tā izveidota nolūkā izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret cilvēci vai mieru, kara noziegumus, īstenot genocīdu vai izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret valsti. Atbildība paredzēta arī par iesaistīšanos šādā organizācijā vai tās sastāvā ietilpstošā organizētā grupā vai citādā noziedzīgā formējumā.⁴

LK 24.panta pirmajā daļā izteiktajā līdzdalības jēdzienā norādīts uz personu skaitu- divas vai vairākas personas; tās ir pieskaitāmas un sasniegušas vecumu, kas noteikts šā likuma 13.pantā. līdzdalībniekos ieskaitīti izpildītājs, organizators, uzkūdītājs un atbalstītājs.⁵

Lietuvas Republikas kodeksā izdarītāja jēdziens dots līdzīgi Krimināllikumā definētajam, tikai plašāk, nosakot, ka par izdarītāju uzskatāma persona, kas

¹ Lietuvas Republikas kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004.

² Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004., 36.lpp.

³ Turpat

⁴ Turpat, 36.-37.lpp.

⁵ Turpat, 37.lpp.

noziegumu pati tieši izdarījusi vai tā izdarīšanā izmantojusi nepieskaitāmu personu vai personu, kas nav sasniegusi šā Kodeksa 13.pantā noteikto vecumu, vai citas personas, kas par šo nodarījumu nav saucamas pie atbildības. Papildus norādīts, ka „ja noziedzīgu nodarījumu izdarījušas vairākas personas kopīgi, tad viena no viņām uzskatāma par līdzizdarītāju” (LK 24.panta 3.daļa).

Izdarītājs ir pieskaitīts līdzdalībniekiem.

Saskaņā ar LK 24.panta 4.daļu par organizētāju uzskatāma persona, kas izveidojusi organizētu grupu vai noziedzīgu savienību, vadījusi tās vai koordinējusi to darbības, kā arī persona, kas sagatavojusi noziedzīgu nodarījumu vai vadījusi tā izdarīšanu.

Uzkūdītāja loma Lietuvas Republikas kriminālkodeksā definēta tāpat kā Krimināllikumā, tik ar to atšķirību, ka Latvijā par uzkūdītāju uzskatāma persona, kas pamudinājusi citu personu izdarīt noziedzīgu nodarījumu (KL 20.panta 3.daļa), bet Lietuvā- noziegumu (LK 24.panta 5.daļa).

Arī atbalstītāja raksturojums abās valstīs ir līdzīgs, atšķiroties tikai pāris detaļās. LK 24.panta 5.daļā minētas vēl papildus Krimināllikumā regulētajam tādas atbalstītāja darbības kā citu līdzdalībnieku apsardzība un piesegšana un iepriekš apsolīta nelikumīgi izgatavotu priekšmetu realizācija.

Līdzīgi kā Krimināllikumā, arī Lietuvas Republikas kriminālkodeksā, nosakot līdzdalībnieku kriminālatbildību, jāatsaucas uz 24.panta attiecīgo daļu, kas reglamentē organizētāja, uzkūdītāja un atbalstītāja lomu nodarījumā.

3.3. Austrija.

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, ievietoti Austrijas KK¹ Sevišķās daļas pirmajā sadaļā „Noziedzīgi nodarījumi pret dzīvību un veselību”.

Kā norāda V.Liholaja², Austrijas KK ir izņēmums, kurā atbildība nav paredzēta par personas tīšu nonāvēšanu bez pastipriņošiem un mīkstinošiem apstākļiem.

Šī Kodeksa 75.§ „Tīša slepkavība pastipriņošos apstākļos” norādīts, ka sodāms ikviens, kurš nogalina citu cilvēku. Nekur atsevišķi nav izdalīti konkrēti slepkavību pastipriņoši apstākļi, kā tas ir Krimināllikuma 117.pantā.

Dalības formas Austrijas KK Vispārīgajā daļā nav reglamentētas.

Austrijas KK 12.§ minēti gan tiešais izdarītājs, gan uzkūdītājs un atbalstītājs, bet visi viņi tiek uzskatīti par nodarījuma izdarītājiem: sodāmu nodarījumu izdara ne tikai tiešais izdarītājs, bet arī katrs, kurš pamudina citu personu izdarīt nodarījumu vai citādā veidā sekmē tā izdarīšanu. Līdzdalībnieku jēdziens netiek dots; vienīgi 13.§ satur nosacījumu: ja nodarījuma izdarīšanā piedalījušās vairākas personas, tad katrai no viņām jāsaņem sods savas vainas robežās.³

¹ Austrijas Krimināllikums. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.

² Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006., 127.lpp.

³ Turpat, 32.lpp.

Austrijas KK 14.§ runāts par nozieguma izdarītāja īpašībām un īpatnībām: ja likums nosaka sodāmību vai soda mēru atkarībā no noziedznieka personiskajām īpašībām un īpatnībām, kuras raksturo nodarījuma prettiesiskumu, tad likums jāpiemēro attiecībā uz visiem līdzdalībniekiem, ja šādas īpašības vai īpatnības piemīt kaut vienam no viņiem. Ja nodarījuma prettiesiskums ir atkarīgs no tā, ka sevišķo personisko īpašību vai īpatnību nesējs tieši izdara vai noteiktā veidā piedalās šā nodarījuma izdarīšanā, šis nosacījums tāpat ir izpildāms. Ja turpretī sevišķās personiskās īpašības vai īpatnības atspoguļo tikai vainu, likums piemērojams vienīgi tiem līdzdalībniekiem, kuriem piemīt šīs īpašības vai īpatnības.¹

3.4. Šveice.

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, ievietoti Šveices Kriminālkodeksa² pirmajā sadaļā „Noziedzīgi nodarījumi pret dzīvību un veselību” pie īpašiem jēdzieniem.

Šveices KK 111.pantā „Tīša slepkavība” likumdevējs nosaka, ka tā ir tāda tīša cilvēka nonāvēšana, kas nesatur smagas slepkavības pazīmes.³

Par smagu slepkavību tiek atzīti tādi gadījumi, kad persona rīkojas sevišķi bezkaunīgi, proti, viņas noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas motīvi, noziedzīgā nodarījuma mērķis vai izdarīšanas veids ir sevišķi nosodāmi (Šveices KK 112.pants).

Dalības formas Šveices KK Vispārīgajā daļā nav reglamentētas. Grāmatā pie īpašiem jēdzieniem tiek minētas noziedzīga organizācija un banda.

Kā līdzdalības veidi minēti uzskūdišana un atbalstīšana.

Šveices KK 24.pantā „Uzkūdišana” norādīts, ka tas, kurš tīši pamudina citu personu izdarīt noziegumu vai pārkāpumu, sodāms ar tādu pašu sodu, kāds draud izdarītājam.

Kā norāda U.Krastiņš, īpatnēji ir tas, ka runa ir vienīgi par noziegumu, un netiek norobežoti gadījumi atkarībā no tā, vai uzskūditais izdarījis noziegumu, vai nav to izdarījis.⁴

Par atbalstīšanu Šveices KK runāts ļoti īsi, 25.pantā norādot, ka sodāms tas, kurš tīši sniedz palīdzību nozieguma vai kriminālpārkāpuma izdarīšanā.

3.5. Vācija.

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, iekļauti Vācijas KK⁵ sadaļā „Sodāmi nodarījumi pret dzīvību”.

¹ Turpat, 35.lpp.

² Šveices Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.

³ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006., 127.lpp.

⁴ Turpat, 33.pp.

⁵ Vācijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.

Vācijas KK 212.§ „Slepkavība” un 211.§ „Smaga slepkavība” diferencēta atbildība atkarībā no tā, vai slepkava ir vai nav ļaunprātīgs. Kā ļaunprātīgs slepkava raksturots tāds, kurš, kaislību vadīts, nogalina cilvēku, lai apmierinātu dzimumtieksmes, aiz mantkārības vai citādām zemiskām tieksmēm, nodevīgi vai cietsirdīgi, lai padarītu par iespējamu vai slēptu citu noziegumu.

Līdzīgas pazīmes ir iekļautas arī Krimināllikumā pie slepkavības pastipriņošos apstākļos (KL 117.pants), taču Vācijas KK netiek pieminēts tāds slepkavību pastipriņošs apstāklis kā personu grupa.

Dalības formas Vācijas KK Vispārīgajā daļā nav reglamentētas.

Vācijas KK Sevišķās daļas 127.§ minēta bruņota grupa; 129. §- ir runa par noziedzīgu apvienību; 129.a§- par teroristisku organizāciju.¹

Izdarīšana un līdzdalība, tāpat kā Latvijā, tiek skatīti kā šķirti jēdzieni.

Līdzīgi kā Krimināllikumā reglamentēta izdarītāja loma. Vācijas KK 25.§ teikts, ka kā izdarītājs tiek sodīts tas, kurš izdara noziedzīgo nodarījumu pats, vai izmantojot citu personu. Turpat arī norādīts, ka gadījumā, ja noziedzīgo nodarījumu kopīgi izdara vairākas personas, katrs tiek sodīts kā līdzizdarītājs.

Uzkūditājs Vācijas KK 26.§ raksturots ļoti līdzīgi kā Krimināllikumā (KL 20.panta 3.daļa).

Atbalstītāja loma Vācijas KK 27.§ raksturota īsi: kā atbalstītājs tiek sodīts tas, kurš tīši atbalsta citu personu tīša prettiesiska nodarījuma izdarīšanā.

Arī organizētāja jēdziens Vācijas KK Vispārīgajā daļā netiek dots.

3.6. Beļģija.

Atbildība par tīšu nonāvēšanu regulēta Beļģijas KK² VIII sadaļas „Par noziegumiem un kriminālpārkāpumiem pret personu” I nodaļā „Par cilvēka dzīvības apdraudējumiem un tīša kaitējuma nodarīšanu veselībai”.

Beļģijas KK 392.pants nosaka, ka kā tīša nonāvēšana vai kaitējuma nodarīšana veselībai tiek kvalificēta tāda rīcība, kas izdarīta ar nodomu apdraudēt noteikta cilvēka personību vai cilvēku, kurš tiks atrasts vai satikts, pat ja tāds nodoms ir atkarīgs no kādiem apstākļiem vai noteiktiem nosacījumiem un pat ja vainīgais kļūdījies tā personībā, kurš izrādījies cietušais no apdraudējuma.

Šī paša kodeksa 393.pantā definēta tīša slepkavība, norādot, ka tā ir nonāvēšana, kas izdarīta ar nodomu atņemt dzīvību, savukārt, 394.pantā norādīts, ka tīša slepkavība, kas izdarīta ar iepriekš noformulētu noziedzīgu nodomu, tiek kvalificēta kā iepriekš nodomāta.

Atšķirībā no Krimināllikuma par slepkavību pastipriņošu apstākli tiek atzīta tāda noziedzīga darbība kā noindēšana, taču kā šāds apstāklis neparādās personu grupa.

Dalības formas Beļģijas KK Vispārīgajā daļā nav reglamentētas, nav dots arī izvērsti līdzdalības jēdziens.

¹ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006., 32.lpp.

² Beļģijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.

Saskaņā ar Beļģijas KK 66.pantu bez tiešajiem nodarījuma izdarītājiem, kas to izdarījuši vai tieši piedalījušies tā izdarīšanā, sodāmi arī uzskūditāji un atbalstītāji. Par uzskūditājiem uzskatāmi tie, kuri ar dāvanām, solījumiem, draudiem, ļaunprātīgi izmantojot varu vai pilnvaras, ar viltu vai nelikumīgām mahinācijām tieši pamudinās izdarīt noziegumu vai kriminālpārkāpumu, kā arī tie, kuri ar uzstāšanos sapulcēs vai sabiedriskās vietās, ar roku rakstītos vai iespiestos izdevumos, ar attēliem vai kādām emblēmām, kas publiski izstādītas, izdalītas vai pārdotas, paredzētas pārdošanai vai publiskai apskatei, tieši uzskūdis izdarīt tiesbpārkāpumu neatkarīgi no sodiem, kādus likums paredzējis uzskūditājiem, izdarīt noziegumu vai kriminālpārkāpumu pat gadījumā, ja tāda uzskūdišana nav novedusi pie vēlamā rezultāta. Atbalstītāji ir tie, kuri ar kādu darbību atbalstīs tiesbpārkāpuma izdarīšanu tādā veidā, ka bez tāda atbalsta noziegums vai kriminālpārkāpums nevarētu tikt izdarīts.¹

Organizētājs kā persona, kura noziedzīga nodarījuma izdarīšanu organizējusi vai vadījusi, Beļģijas KK Vispārīgajā daļā nav paredzēts.

3.7. Dānija.

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, iekļauti Dānijas KK² 25.nodaļā „Vardarbīgi noziegumi pret personu”.

Dānijas KK 237.§ tiek norādīts uz citas personas nogalināšanu, kas Latvijas krimināltiesību doktrīnas izpratnē tāpat būtu vērtējama kā slepkavība.³ Šajā paragrāfā teikts, ka ikviena persona, kura nogalina citu personu, tiek atzīta par vainīgu slepkavībā, kas salīdzinoši ar Krimināllikumu ir daudz šaurāka šī nozieguma definīcija.

Dānijas KK slepkavības kvalificēti sastāvi vispār nav paredzēti.⁴

Dalības formas Dānijas KK nav reglamentētas.

Saskaņā ar Dānijas KK 23.§ pirmo daļu sods par noziegumu jāpiemēro ikvienai personai, kura atbalstījusi prettiesiska nodarījuma realizēšanu ar uzskūdišanu, padomu vai darbību. Kā redzams Dānijas kriminālkodeksā, uzskūdišana un atbalstīšana nav stingri nodalītas. Sods var tikt samazināts ikvienai personai, kura mēģinājusi sniegt tikai nenozīmīgu palīdzību vai ietekmēt jau noformējušos nodomu, un ja noziegums nebija pabeigts vai paredzamā atbalstīšana izrādījies nesekmīga. Ja nav paredzēts citādi, sods par piedalīšanos noziegumā, par kuru paredzētais sods nav bargāks par parasto ieslodzījumu, var tikt atcelts, ja līdzdalībnieks tikai grasījās sniegt nenozīmīgu atbalstu vai ietekmēt jau noformējušos, ja viņš ir līdzdalībnieks tikai aiz neuzmanības. Te var atzīmēt, ka saskaņā ar KL nodarījumos aiz neuzmanības līdzdalība nav iespējama.⁵

¹ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008., 20.lpp.

² Dānijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.

³ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008., 67.lpp.

⁴ Turpat, 68.lpp.

⁵ Turpat, 20.-21.lpp.

Organizētājs kā persona, kura noziedzīga nodarījuma izdarīšanu organizējusi vai vadījusi, Dānijas KK Vispārīgajā daļā nav paredzēts.

3.8. Nīderlande.

Atbildība par tīšu nonāvēšanu paredzēta Nīderlandes KK¹ XIX sadaļā „Noziegumi pret dzīvību”.

Nīderlandes KK 287.pantā noteikts, ka persona, kura tīši atņem dzīvību citai personai, vainojama parastā slepkavībā, savukārt, turpat 289.pantā norādīts, ka persona, kura tīši un ar iepriekšēju nodomu atņem dzīvību citai personai, vainojama smagā slepkavībā, kas vērtējama kā kvalificēts slepkavības veids.

Nīderlandes KK 288.pantā daži norādītie apstākļi atbilst Krimināllikuma 117.panta kvalificētajiem tīšas nonāvēšanas sastāviem, taču tāds slepkavību pastiprinošs apstāklis kā personu grupa, atšķirībā no Krimināllikuma, arī Nīderlandes KK netiek iekļauts.

Dalības formas Nīderlandes KK nav regulētas.

Atbilstoši Nīderlandes kriminālkodeksam personas, kuras piedalījušās krimināltiesību pārkāpumā, tiek sadalītas galvenajos dalībniekos un līdzdalībniekos. Nīderlandes KK 47.pantā noteikts, ka par galvenajiem dalībniekiem uzskatāmi tie, kuri izdara krimināltiesību pārkāpumu vai nu personīgi, vai kopā ar citu personu vai citām personām, vai kuri piespiež nodarījumā nevainīgu personu izdarīt kriminālpārkāpumu, kā arī tie, kuri ar dāvanu, solījumu, varas ļaunprātīgu izmantošanu, ar vardarbības, draudu vai viltus izmantošanu vai dodot iespējas, līdzekļus vai informāciju, tīši uzkūda izdarīt noziegumu. Attiecībā uz pēdējo personu kategoriju vērā ņemamas tikai tādas darbības, ar kurām viņi tīši uzkūda uz nodarījuma izdarīšanu, un tādu darbību sekas. Tādējādi izdarītāji un uzkūditāji pieskaitīti pie vienas personu kategorijas, kas kopīgi veic nodarījumu. Saskaņā ar Nīderlandes KK 48.pantu kā nozieguma līdzdalībnieki pie atbildības saucami tie, kuri tīši sniedz palīdzību nozieguma izdarīšanas laikā, kā arī tie, kuri tīši sniedz nozieguma izdarīšanai nepieciešamās iespējas, līdzekļus vai informāciju. Šādi nodarījuma atbalstītāji sodāmi, ņemot vērā tikai tās darbības, ar kurām līdzdalībnieks tīši palīdzējis vai atbalstījis, un tādu darbību sekas.²

Organizētājs kā persona, kura noziedzīga nodarījuma izdarīšanu organizējusi vai vadījusi, Nīderlandes KK nav paredzēts.

3.9. Spānija.

Noziedzīgi nodarījumi, kuru objekts ir cilvēka dzīvība, iekļauti Spānijas KK³ Otrās grāmatas „Noziegumi un sodi” I daļā „Slepkavība un tās veidi”.

¹ Nīderlandes Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.

² Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008., 21.lpp.

³ Spānijas Kriminālkodekss. Liholaja V. Kriminālatbildība Latvijā un Spānijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2002.

Spānijas KK 138.pantā norādīts, ka citu personu nonāvētājs tiek sodīts kā vainīgs slepkavībā. Tā kā šī paša kriminālkodeksa 142.pants ir veltīts nonāvēšanai aiz neuzmanības, var secināt, ka 138.pantā ir runa par tīšu personas nonāvēšanu. Slepkavības pamatsastāva definīciju Spānijas KK nedod.

Arī personu grupa kā slepkavību pastiprinošs apstāklis Spānijas KK netiek iekļauts.

Spānijas KK dalība un līdzdalība atsevišķi nav reglamentēta. Kodekss nedod arī vispārējo dalības un tās formu definīciju, kaut arī tā atsevišķos sevišķās daļas pantos ir norāde uz vairāku personu piedalīšanos noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas tiek atzīta par pamatsastāva pazīmi vai nodarījuma kvalificējošo apstākli.¹

Spānijas KK 29.pantā dota līdzdalībnieku definīcija. Tomēr līdzdalībnieku veidi tur netiek nosaukti, kaut arī to atsevišķu darbību apraksts norāda uz tādām līdzdalības izpausmēm kā priekšlikums (kas KL varētu atbilst organizēšanai), uzkūdišana izdarīt noziegumu [..]²

¹ Liholaja V. Kriminālbildība Latvijā un Spānijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2002., 11.lpp.

² Turpat

Kopsavilkums

Apkopojot darba rezultātus, autore izvirza šādas tēzes:

1. Cilvēka dzīvība ir neaizskarama. Tas ir ētikas princips, kuru sabiedrībai ir jārespektē, lai tā būtu civilizēta.
2. Slepkavības rezultātā iestājas smagas sekas- cilvēka nāve, līdz ar to nepieciešams efektīvs sodu mehānisms, lai sodītu un atturētu personas no šādu noziegumu izdarīšanas.
3. Personu grupa ir slepkavības sastāva objektīvo pusi raksturojoša papildpazīme. Tā raksturo slepkavības speciālu veidu.
4. Personu grupa kā slepkavību kvalificējoša pazīme, kas norādīta Krimināllikuma 117.panta 10.punktā, jānošķir no atbildību pastiprinošā apstākļa, kas iekļauts šī likuma 48.panta 1.daļas 2.punktā.
5. Noziedzīgu nodarījumu kvalificētie sastāvi radīti, lai pastiprinātu atbildību par noziedzīgiem nodarījumiem. Tālab nepieļaujamas ir situācijas, kad tiesas, piemērojot Krimināllikuma 49.pantu, nosaka vieglāku sodu nekā paredzēts panta sankcijā.
6. Divu vai vairāku personu piedalīšanās slepkavības objektīvās puses realizēšanā paaugstina nozieguma kaitīgumu. Tādā veidā tiek samazināta cietušā pretestība un atvieglota nozieguma izdarīšana.
7. Lai nodarījumu kvalificētu kā slepkavību personu grupā, jāpastāv saistībai starp katra līdzizdarītāja atsevišķajām darbībām un iestājušos kaitīgo rezultātu- nāvi, ko cenšas sasniegt visi dalībnieki un katra dalībnieka veiktais laika ziņā noticis pirms noziedzīgā rezultāta un ir to izraisījis.
8. Dalību no līdzdalības nošķir pazīme- divas vai vairākas personas tieši izdara noziedzīgu nodarījumu, t.i., realizē tā objektīvo pusi. Darbību raksturs slepkavības laikā var būt atšķirīgs, taču, lai nodarījumu kvalificētu kā izdarītu personu grupā, līdzizdarītājiem tieši jāpiedalās dzīvības atņemšanas procesā.
9. Lai slepkavību kvalificētu kā izdarītu personu grupā, pietiek konstatēt, ka vismaz divas personas nodarījumu izdarījušas kopīgiem spēkiem, lai sasniegtu iecerēto rezultātu (personu grupa bez iepriekšējas vienošanās), iepriekšēja vienošanās nav nepieciešama (personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās).
10. Lai paplašinātu iespējas slepkavības dalībniekus un atbalstītājus saistīt ar organizētu grupu un izmantot Kriminālprocesa likumā paredzētās papildus iespējas organizētās noziedzības izdarīto noziegumu atklāšanā, organizēta grupa kā slepkavību sevišķi pastiprinošs apstāklis atsevišķi iekļauta Krimināllikuma 118.panta 5.punktā.
11. Atbildība par dalību tādu noziedzīgu grupējumu formās kā banda un noziedzīga organizācija attiecīgi paredzēta Krimināllikuma 224. un 89.¹ pantos. Autore uzskata, ka bandītisms neveido kopību ar personu grupā izdarītu slepkavību.

12. Ja slepkavības sastāvu realizē tikai viena persona, un pārējie ir organizētāji, uzskūditāji vai atbalstītāji, personu grupa neveidojas.
13. Līdzdalībnieki neņem tiešu dalību noziedzīgā rezultāta sasniegšanā, t.i., tieši nepiedalās dzīvības atņemšanas procesā. Ja organizētājs, uzskūditājs vai atbalstītājs pats arī tieši piedalās nodarījuma izdarīšanā, tad viņš kļūst par līdzizdarītāju.
14. Organizētāju, uzskūditāju un atbalstītāju nodarījums kvalificējams saskaņā ar Krimināllikuma 117.panta 10.punktu ar atsauci uz Krimināllikuma 20.panta attiecīgi 2.,3. vai 4.daļu, ja vien šīs personas neņem tiešu dalību nozieguma realizēšanā. Tādā gadījumā nodarījums kvalificējams tikai saskaņā ar šī likuma 117.panta 10.punktu.
15. Pie kriminālatbildības saucams tikai visām obligātajām pazīmēm atbilstošs subjekts. Tātad, lai veidotos personu grupa, vismaz divām personām jāatbilst šīm pazīmēm.
16. Arī gadījumos, kad viens no diviem subjektiem izrādījies nepilnvērtīgs, otram t.s. pilnvērtīgajam subjektam jāatbild par nodarījumu kā par slepkavību personu grupā. Izšķirošā ir fiziskā saikne, kas paaugstina nodarījuma kaitīgumu.
17. Noskaidrojot vainīgā nodoma saturu, jāpamatojas uz izdarītā nozieguma apstākļu kopumu. Jānorobežo tīša slepkavība, kas izdarīta ar nodomu panākt cietušā nāves iestāšanos no tīšas smagu miesas bojājumu nodarīšanas, kas izraisījuši cietušā nāvi, jo pēdējā gadījumā attieksme pret nāves iestāšanos izpaužas neuzmanības formā.
18. Kā dalība, tā arī līdzdalība no subjektīvās puses iespējama tikai ar nodomu.
19. Darbā aplūkotajos citu valstu kriminālkodeksos personu grupa kā slepkavību kvalificējoša pazīme nav norādīta, taču, autoresprāt, Krimināllikumā šāda pazīme ir nepieciešama. Autore savu nostāju pamato ar Latvijas tiesu esošo sodu piemērošanas praksi, t.i., vidējais sods, kas tiek piemērots par slepkavību pastiprinošos apstākļos, ir tikai nedaudz virs Krimināllikuma 117.panta sankcijā noteiktā brīvības atņemšanas minimuma. Pastāvot personu grupai tikai kā atbildību pastiprinošam apstāklim Krimināllikuma 48.panta 1.daļas 2.punktā, pastāvētu liela iespējamība, ka sods nesasniegtu savu mērķi- adekvāti sodīt un atturēt no šāda nozieguma izdarīšanas.

Summary

Authoress views qualification problems of voluntary manslaughter, which has done in group of persons. From the same angle has looked at voluntary manslaughters which have done in participation and which have realized in support. Has based necessity of qualified feature in Latvian criminal law. Considered have also differences between various criminal alignments. Described are all types of actors and supporters in voluntary manslaughter, prescribed also diferences. In details has analysed substance of crime. Has given examples of jurisprudence to illustrate theory. There are also comparision with others countries criminal codes.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

Literatūra

1. Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Apgabaltiesu kā pirmās instances tiesas un Austākās tiesas krimināllietu tiesu palātas kā apelācijas instances sodu piemērošanas prakse. [b.v.], [b.i.], 2007./ 2008.
2. Barisa L. Eitanāzija- vai alternatīva sāpēm? www.masas.lv (aplūkots 2008. 30.martā)
3. Dr. Vairas Viķes- Freibergas paziņojums, atzīmējot ANO Starptautisko rases diskriminācijas izskaušanas dienu 2001.gada 21.martā. <http://www.am.gov.lv/lv/Jaunumi/Runas/2001/mar/2606> (aplūkots 2008. 20.maijā)
4. Ģenerālprokurora Jāņa Maizīša pārskats per prokuratūras darbu 2007.gadā. www.lrp.gov.lv (aplūkots 2008. 30.martā)
5. Janule P. Cilvēka dzīvības izbeigšanās krimināltiesiskā aizsardzība. Jurista Vārds. 2007. 3.aprīlis, Nr.467
6. Krastiņš U. Grupveida nodarījumi: teorija un prakse. Jurista Vārds. 2005. 12.aprīlis, Nr. 13
7. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs (1). Vispārīgā daļa. Rīga: AFS, 2007.
8. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs (2). Sevišķā daļa. Rīga: AFS, 2007.
9. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Rīga: TNA, 2001.
10. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004.
11. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.
12. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.
13. Krastiņš U., Mācība par nozieguma sastāvu. Rīga: Zvaigzne ABC, 1994.
14. Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: TNA, 2000.
15. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Plēnuma lēmumu krājums. 1991-2002. Rīga, [b.i.], 2002.
16. Latvijas Kriminālkodekss un komentāri atsevišķiem pantiem. Rīga: LR Tieslietu ministrijas Tiesiskās informācijas centrs, 1995.
17. Latvijas PSR Kriminālkodeksa komentāri. Rīga: Avots, 1982.
18. Liholaja V. Atbildība par nedzimuša un jaundzimušā bērna dzīvības apdraudējumu. Rīga: TNA, 2003.
19. Liholaja V. Komentāri par Latvijas tiesu praksi krimināllietās. 2.grāmata. Rīga: TNA, 2007.
20. Liholaja V. Kriminālatbildība Latvijā un Spānijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2002.
21. Liholaja V. Noziedzīgi nodarījumi pret personu. Rīga: LU, 1998.

22. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007.
23. Mežulis D. Personas krimināltiesiskā aizsardzība. Slepkaivība, izvarošana, draudi un citi noziegumu pret personu. Rīga: Zvaigzne ABC, 2001.
24. Mincs P. Krimināltiesības Sevišķā daļa. Ar V.Liholajas komentāriem. Rīga: TNA, 2005.
25. Pastore K. Skolnieces raksta zinātnisko darbu par eitanāziju. www.media.lv (aplūkots 2008. 30.martā)
26. Priesteris Narbekovs A. Eitanāzija. Ļaut cilvēkam nomirt vai viņu nomērdēt? www.sj.lv/aktuali (aplūkots 2008. 30.martā)
27. Tiesu prakse krimināllietās. Tiesu nolēmumi un Dr.iur. V.Liholajas komentāri. Rīga: TNA, 2002.
28. Vīnkalna E. Cēloņsakarības loma grupveida nodarījumos. Jurista Vārds. 2007. 11.decembris, Nr.50.
29. <http://titania.saeima.lv/> (aplūkots 2008. 16.maijā)
30. <http://www.prolife.lv/page.php?9> (aplūkots 2008. 20.maijā)
31. www.filozofija.lv/forums (aplūkots 2008. 30.martā)
32. <http://www.at.gov.lv/files/statistics>
33. Коряковцев В.В., Питулько К.В. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации : постатейный научно-практический, Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2004. с.218

Normatīvie akti

1. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, Nr.43
2. Krimināllikums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. 8. jūlijs, Nr. 199/200
3. Likums "Grozījumi Krimināllikumā": LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2007. 29.decembris, Nr.208
4. Austrijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006
5. Beļģijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.
6. Dānijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.
7. Igaunijas Sodu kodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004.
8. Lietuvas Republikas kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: TNA, 2004.
9. Nīderlandes Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Beļģija. Dānija. Nīderlande. Rīga: LU, 2008.
10. Spānijas Kriminālkodekss. Liholaja V. Kriminālbildība Latvijā un Spānijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2002.

- 11.Šveices Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.
- 12.Vācijas Kriminālkodekss. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija. Austrija. Šveice. Vācija. Rīga: TNA, 2006.
- 13.Latvijas Kriminālkodekss. Latvijas likums. Spēkā neesošs. Latvijas Kriminālkodekss un komentāri atsevišķiem pantiem. Rīga: LR Tieslietu ministrijas Tiesiskās informācijas centrs, 1995.
- 14.LPSR Kriminālkodekss. Latvijas likums. Spēkā neesošs. Rīga: Avots, 1984.
- 15.Sodu likums. Latvijas likums. Spēkā neesošs. [B.v.] [b.g.] [b.i.]

Tiesu prakse

1. Kurzemes apgabaltiesas krimināllieta Nr.K02-71/02. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 41.lpp.
2. Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.K04-430, 2003., Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 219.- 220., 224.lpp.
3. Augstākās Tiesas Plēnuma 1992.gada lēmums „Par krimināllietu piemērošanu lietās par tīšām slepkavībām”. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Plēnuma lēmumu krājums. 1991- 2002. Rīga, [b.i.], 2002.
4. Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.K04-319-04/18. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 97.lpp.
5. Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.K06-124, 2001. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 97.lpp.
6. Krimināllieta Nr.K04-1322, 2002. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 120.- 123.lpp.
7. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas spriedums lietā Nr.PAK-199. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 221.lpp.
8. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas spriedums lietā Nr.PAK-273. Tiesu prakse krimināllietās. Tiesu nolēmumi un Dr.iur. V.Liholajas komentāri. Rīga: TNA, 2002. 333.- 341.lpp.
9. Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.K06-149,2001. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 204., 225.lpp.

10. Vidzemes apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.K05-19, 2006. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 225.lpp.
11. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Kriminālietu tiesu palātas lēmums lietā Nr. PAK-149, 2002. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: likums, teorija, prakse. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 2007., 203., 224.lpp.
12. Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesu kolēģijas spriedums lietā Nr.K04-1292, 2002.

Apliecinu, ka bakalaura darbu esmu uzrakstījusi patstāvīgi, izmantojot darbā norādītos avotus, un darbs nav plāgiāts.

/Darba autores paraksts, datums/

Bakalaura darbs aizstāvēts:
Bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

2008.gada ____ . _____

un novērtēts ar atzīmi _____

Komisijas priekšsēdētājs _____